

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Katolická teologická fakulta

PhDr. Danka MATLOVIČOVÁ

OD ŘEČI ZÁKONA (TĚLA) K ŘEČI V DUCHU
PODLE DÍLA RANIERA CANTALAMESSY

Bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce: ThLic. Pavel Vojtěch Kohut

PRAHA 2007

Děkuji svému školiteli ThLic. Pavlu Vojtěchu KOHUTOVI za odborné vedení, jeho cenné rady a povzbudivé připomínky.

Děkuji Otci Ranieru CANTALAMESSOVI za jeho podnětný rozhovor i vzácný čas, který tomuto rozhovoru vyčlenil.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a v seznamu pramenů a literatury uvedla veškeré informační zdroje, které jsem použila.

V Praze dne 2. května 2007

Obsah

Úvod	4
1. Tělo a Duch ve spisech svatého Pavla a spisech Raniera Cantalamessy	6
1.1 <i>Bipolarita teologálního života</i>	6
1.2 <i>Utrpení těla a starost Ducha svatého ve spisech svatého Pavla</i>	8
1.3 <i>Chvála Duchu svatému za posvěcování těla podle díla Raniera Cantalamessy</i>	11
2. Rozvoj křesťanské svatosti v teologálním vztahu	15
2.1 <i>Vzájemná součinnost lásky a zákona</i>	15
2.2 <i>Hlavní znaky Božího stylu života</i>	20
2.3 <i>Přijímání Boží vůle</i>	24
3. Tajemství kříže	26
3.1 <i>Přijetí Ježíšova kříže</i>	26
3.2 <i>Křesťanská askeze, cesta k životu</i>	29
4. Zápas o křesťanskou čistotu srdce	32
4.1 <i>Očistná síla modlitby</i>	32
4.2 <i>Posvěcování času v křesťanském životě</i>	36
Závěr	38
Použité zkratky	41
Seznam použité literatury	42
Přílohy	45
Anglická anotace	47

Úvod

V životě si dřív nebo později klademe otázku: „*Odkud a kam jdu?*“ Pro věřícího by měla být otázka cíle jasná – nalézat v Duchu svatém Ježíše Krista a s ním sdílet společenství s Otcem tam, kde je náš společný domov – v Božím království. Reálný pohled na vlastní život vede k doznání, že ani toto povědomí nemusí být vždy u věřícího člověka úplně jasné.

Druhý vatikánský koncil vnesl nové světlo do mnoha rovin církevního života. Staví na pravdivém vnímání složitosti procesu vývoje svatosti těla Kristova, jenž nese v mnohém ještě znaky starého způsobu žití podle zákona. Podřízenost zákonu dlouho neumožnila lidstvu návrat do plného společenství s Bohem. Bůh ve své lásce k člověku, kterého stvořil k obrazu svému, poslal na zem svého jediného Syna, aby svým vtělením, životem, smrtí a zmrtvýchvstáním vykoupil všechny lidi z hříchu a uvedl na cestu pokoje zpět do Božího království. Ani po dvou tisíciletích nemůžeme jásat a těšit se z plnosti života Božích dětí, za které jsme byli Kristovým spásonosným činem přijati. *Starý způsob života se v nás neustále sváří s novým životem, jenž je projevem Boží milosti a daru lidské víry.* Dává prostor nejen přijímat Boží lásku, ale v Duchu svatém ji s Ježíšem opětovat Otci a bližním.

Otec Raniero CANTALAMESSA, člen františkánského řádu kapucínů, se narodil r. 1934 v Itálii. Na kněze byl vysvěcený r.1958, je doktorem teologie a klasické literatury. Působil též jako řádný profesor dějin původu křesťanství na Katolické univerzitě v Milánu, do roku 1981 byl členem Mezinárodní teologické komise, od roku 1980 je papežským kazatelem.

Svým dílem nás bude v této práci provázet při *hledání základních znaků nového způsobu křesťanského života na přelomu druhého a třetího tisíciletí po Kristu.* Celá řada autorových prací je známa v mnoha zemích, u nás je vydává Karmelitánské nakladatelství (jejich počet už výrazně překračuje jednu desítku) a svědčí o plodné kazatelské a duchovní činnosti našeho průvodce, o jeho radostném apoštolátu. Františkánská spiritualita, která si vytyčuje život ve věrnosti víře, poslušnost autoritě církve a obrácení lidí,¹ přináší mnoho podnětů při zkoumání dnešní křesťanské cesty od starého způsobu žití podle zákona (těla), do nového života v Duchu svatém.

Cílem bakalářské práce je zachytit v teologálním vztahu dnešního křesťana určující činitele změny způsobu života podle zákona (těla) ve způsob žití podle Ducha.

Je to problematika, která se na úrovni spirituální teologie dotýká celé řady otázek. Tato práce nemůže pojmut celý jejich rozsah ani hloubku. Pokusíme se přiblížit k cíli

---

¹ Srov. VEHOVSKÝ, Norbert František, O. Praem., *Stručné dějiny spirituální teologie*, Praha: Katolická teologická fakulta Uk, 1999, s.51.

inspirování teologickým přístupem Otce Raniera, které naznačuje *chápaní vztahu těla a Ducha skrze okruhy: křesťanské duchovní zkušenosti, spirituality, svatosti, vybraných momentů tajemství kříže, askeze i způsobu modlitby a práce s Písmem svatým, liturgického života a procesu sjednocování církve – těla Kristova.*

Způsob prezentace jednotlivých okruhů tématu přibližuje: a/ *historické zpřístupnění* problému v pavlovské teologii, s vazbou na dnešní teologické pojetí, které vyjadřuje autorovo dílo; b/ *teologický (systematický) přístup* z hlediska vymezení základních kategorií tématu a pokus o jejich *analogické zobrazení* (teologální život, posvěcování člověka) ; c/ částečně *hagiografický přístup*, pro adekvátnější přiblížení podstatných prvků tajemství kříže.

Práce je rozčleněna do čtyř základních kapitol:

1. *Tělo a Duch ve spisech svatého Pavla a spisech Raniera Cantalamessy*
2. *Rozvoj křesťanské svatosti v teologálním vztahu*
3. *Tajemství kříže*
4. *Zápas o křesťanskou čistotu srdce*

Ve vazbě na cíl práce je směr teologického postupu dán určujícím postavením a iniciativou Boha vůči člověku v teologálním vztahu. Přijetím tajemství Božího zjevení se člověk ve své víře a procesu sjednocování s Kristem stává s ním účastný Božího synovství. Učí se sdílet život v Duchu, jak ho prožívá Nejsvětější Trojice. Nemůže ho žít jinak než samotný Bůh, jenž je láska i pravda. *Bůh člověka nevede k něčemu, co by sám v sobě neprožil.*

1. Tělo a Duch ve spisech svatého Pavla a spisech

Raniera Cantalamessa

Oddělením lidské vůle od vůle Boží se lidstvo dostalo mimo Nebeské království. Ocitlo se područí toho, kterého poslechlo, kde vládne lež, zloba, nepravost, strach a smrt (srov. Gn 3, 9 – 24). I když střet cest dobra a zla neprobíhá v bílo - černé alternativě, přesto jsou dány člověku vždy jen dvě varianty: hledat Boží vůli, nebo jít proti ní. V evangeliích objasňuje Ježíš Kristus bídu „dobrých skutků“ zákoníků a farizeů, které jsou jen skrytým projevem vlastní vůle a tedy ne projevem vůle Boží (srov. Mt15, 7 – 9. 16, 11 – 12. 23, 13 n.; Mk 3, 20 n; atd.). I po téměř dvou tisících létech poznáváme, že jednání dnešního člověka má často tytéž znaky „dobrých skutků“. Bojíme se jít do boje se zlem a hledáme pohodlnější řešení v kompromisu či alibismu. Oprávněná jsou slova našeho průvodce, že „tímhle způsobem je křesťanský život (...) zbavený dramatičnosti, současně se tím znehodnocuje jeho význam. A ne jenom křesťanský život, ale i život Ježíšův je zbaven dramatičnosti, jelikož se pak neví, kdo byl jeho skutečným protivníkem, proti kterému bojoval celou svou duší a který ho přivedl na kříž, na kterém nad ním zvítězil“.² Ježíš sám důrazně říká farizeům: „Každé království vnitřně rozdělené pustne a žádná obec ani dům vnitřně rozdělený nemůže obstát (...) Kdo není se mnou, je proti mně“ (Mt 12, 25,30).

Pro lepší vhled do příčin, které způsobují rozdělení lidského srdce, se podíváme na základní znaky teologálního života. Jeho nosným stavebním prvkem je křesťanská duchovní zkušenost. Teologické chápání těla a Ducha přiblížíme komparací přístupu svatého Pavla a apoštola dnešní doby – Otce Raniera.

1.1 Bipolarita teologálního života

Společenství Boha s člověkem – *teologální život*, umožňuje člověku poznat cíl i smysl života. Ten v sobě nese, jako *stavební prvek, křesťanskou duchovní zkušenost*, kterou je možné v teologickém vymezení definovat „*jako vnitřní poznání přítomnosti a působení Ducha svatého* (A.Guerra). *Ono ‚vnitřní‘ přítom nelze chápat ‚intimisticky‘ (ve smyslu obsahu) jako týkající se pouze toho, co je v nás, nýbrž (ve smyslu původu) jako to, co je*

---

² CANTALAMESSA, Raniero, *Tajomstvo krstu,, Duch svatý v Ježíšovom živote*, Bratislava: Serafín, 1999, s.41. (Překlad ze slovenského jazyka autorka práce).

poznáváno zevnitř.“³ Vedle objektivně existující vnější skutečnosti (ve vztahu ke křesťanskému vnímání jde především o dávajícího se Boha člověku), která působí na přijímajícího člověka, je nutné vnímat i jeho specifika tělesnosti, dějinnosti, racionality a pod., neboť ty ovlivňují proces interakce (*interference*) přijímajícího s touto vnější skutečností. Vnější iniciativa Ducha svatého je vždy určující a vyvolává v přijímajícím člověku (*podmětu*) vnitřní účast (*passionis*), jenž vyúsťuje do jeho aktivní odpovědi, zejména změnou způsobu života – následováním a připodobňováním se Ježíši Kristu.⁴ A tak člověk v úžasu chápe, že „Bůh se ve své dobrotě a moudrosti rozhodl zjevit sebe samého a oznámit tajemství své vůle (srov. Ef 1,9): že lidé prostřednictvím Krista, vtěleného Slova mají v Duchu svatém přístup k Otci a stávají se účastnými božské přirozenosti (srov. Ef 2,18; 2 P 1, 4).“⁵

Při odhalování tohoto tajemství můžeme postupovat v chápání Boha analogicky, pokud bychom se chtěli přiblížit jeho transcendentnímu charakteru. Bůh je také imanentně přítomný v celém svém stvořitelském díle, ke kterému máme bezprostřední smyslový přístup a co nám umožňuje fyzicky vnímat samotnou Boží přítomnost skrze vtěleného Syna. Symbolicky bychom si mohli tento Božsko – lidský vztah promítnout do křížové podoby, kde vertikální linie představuje náš vztah ke transcendentnímu Bohu a linie horizontální lidský vztah ke všemu stvořenému, zejména k člověku, svému bližnímu.⁶ Ačkoliv nemůžeme v této zjednodušené symbolice křížového vnímání obsáhnout celou hloubku křesťanské duchovní zkušenosti, pomůže nám tato analogie při objasňování vnitřního pnutí a dynamiky teologálního života, při vnímání symboliky Ježíšova umučeného lidského těla na kříži, jako jednotícího prvku lidské vůle s vůlí Boží (srov. Ř 15,3 – 6).

Jelikož Ježíšovo vtělení činí Božího Syna naším bratrem, skrze tělo a krev, je jeho pozemská pouť i naší cestou s ním ke společnému Otci. „Protože sourozence spojuje krev a tělo, i on se stal jedním z nich, aby svou smrtí zbavil moci toho, kdo smrtí vládne, totiž ďábla, a aby tak vysvobodil ty, kdo byli strachem před smrtí drženi po celý život v otroctví. Neujímá se přece andělů, ale ujímá se potomků Abrahamových! Proto musí být ve všem jako jeho bratři, aby se stal veleknězem milosrdným a věrným v Boží službě a mohl tak smířit hříchy

---

³ KOHUT, P.V., *Zkušenost křesťanská*, in: Slovník spirituality, edd. Stefan ode Fiores a Tullo Goffí, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999, s. 1225. (Důraz autorka práce. Dále zkrácené označení slovníku SSp).

⁴ Srov. tamtéž, s. 1226 – 1227.

⁵ *Dei Verbum*, č. 2, in: *Dokumenty II. Vatikánského koncilu*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002. (Dále zkrácené označení konstituce DV).

⁶ „Žádný vzorec výkladu se nikdy neztotožňuje se zkušeností, kterou vykládá, protože je pouhým nástrojem, který si vymyslela lidská poznávací schopnost, aby mohla probádat jevy života a dějin“ (VENDRAME, G.C., *Horizontalismus – vertikalismus*, in: SSp, s.286).

lidu. Protože sám prošel zkouškou utrpení, může pomoci těm, na které přicházejí zkoušky“ (Žd 2, 14 – 18).

Proces vykoupení člověka Ježíšem Kristem z otroctví smrti nás vymanil i z nadvlády zlého ducha. Smrt, která si vzala Ježíšův život, byla v zápětí Ježíšem poražena pro nespravedlivý nárok na jeho tělo, které bylo bez hříchu. S podřízeností smrti Božímu Synu bylo zpět pod vládu Boží vráceno všechno, co do té doby ovládala, tedy i člověk. Patříme zpět našemu Bohu, cestu do Božího království máme otevřenou (srov. 2 K 6,14 – 18). Tak jak Bůh vyvedl Izraele z otroctví Egypta a otevřel mu cestu do zaslíbené země, tak Ježíš Kristus vysvobozuje všechny lid a v Duchu svatém nás přivádí k Otci: „Slávu, kterou jsi mi dal, dal jsem jim, aby byli jedno, jako my jsme jedno – já v nich a ty ve mně; aby byli uvedeni v dokonalost jednoty a svět aby poznal, že ty jsi mě poslal a zamiloval sis je tak jako mne“ (J 17, 22 – 23).

Paralela vyvádění Izraele z otroctví Egypta obrací naši pozornost také na charakter této cesty. Ta je plná protivenství, která jsou z největší části projevem vlastní zatvrzelosti lidu Izraele, jeho neochoty naslouchat Bohu skrze proroka a plnit Boží vůli. Zaslíbená země se objevuje po celoživotním putování lidu, vstup do ní není zdaleka umožněn všem, kterých se to týká. Ani naše životní pout' není ještě oproštěna od tíhy hříšného, „otrockého“ způsobu jednání. Už apoštol volal na první následovatele Ježíše Krista: „Bratři, upadne - li někdo z vás do nějakého provinění, vy, kteří jste vedeni Božím Duchem, přivádějte ho na pravou cestu v duchu mírnosti a každý si dej pozor sám na sebe, abys také nepodlehл pokušení. *Berte na sebe břemena jedni druhých, tak naplníte zákon Kristův*“ (Ga 6,1 – 2. Důraz autorka práce).

Jak daleko jsme na cestě s Ježíšem, v Duchu svatém postoupili blíže ke Království nebeskému od časů apoštolských ke dnešním dnům, nám napoví *komparace teologického chápání teologálního života svatého Pavla a papežského kazatele období po Druhém vatikánském koncilu, Raniera Cantalamessy*.

1.2 Utrpení těla a starost Ducha svatého ve spisech svatého Pavla

Svatý Pavel je jediný apoštol, který nedoprovázel Ježíše při jeho pozemské pouti. Přesto je jeho „ukotvení“ v Kristu hned po zážitku obrácení (srov. Sk 9,1 – 9) tak pevné, že se okamžitě dává do jeho služeb. *Zkušenost Šavla*, jak se do té doby svatý Pavel jmenoval, *se zjeveným Kristem byla autentická. Přinesla mu okamžitou změnu způsobu života. V Ježíši,*

kterého stoupence do té doby pronásledoval, poznal Mesiáše a začal ho hned oddaně následovat. *Pokora a oddanost Otci, kterou tak výrazně vyzářoval způsob života Božího Syna v lidském těle, byla pro vášnivého pronásledovatele „nepřítel Boha“, jak o křesťanech tehdy Šavel smýšlel, možno tím největším - uchvacujícím - překvapením, které cítíme z jeho hymnu na Krista: „Způsobem bytí byl roven Bohu a přece na své rovnosti nelpěl, nýbrž sám sebe zmařil, vzal na sebe způsob služebníka, stal se jedním z lidí. A v podobě člověka se ponížil, v poslušnosti podstoupil i smrt, a to smrt na kříži. Proto ho Bůh vyvýšil nade vše a dal mu jméno nad každé jméno, aby se před jménem Ježíšovým sklonilo každé koleno na nebi, na zemi i pod zemí – a k slávě Boha Otce každý jazyk aby vyznával: Ježíš Kristus jest Pán“ (F 2,6 – 11).*

Apoštol, jak je vidět z uvedeného hymnu, *vnímá jasně obě přirozenosti Božího Syna – božskou i lidskou. Jeho teologický pohled na Ježíšův život jde od Kristova lidství k jeho plnému probuzení božství po smrti na kříži a zmrtvýchvstání, neboť si je vědom Ježíšova poslání na zemi : vykoupit hříchem nemocná lidská těla Božích dětí (srov. 2 K 6,17 – 18), vrátit jim jejich důstojnost a připravit je na cestu definitivní spásy, ve které bude na konci časů proměněno a oslaveno lidské tělo, tak jak bylo oslaveno lidské tělo již na zmrtvýchvstalém Kristu (srov. 2 K 5 nn).*

Pavlovo vnímání lidské tělesnosti je celostní, neodděluje jednotlivé složky lidského těla, jak to známe z řecké filosofie, zejména platónské. Tělo v Pavlově pojetí není zlou částí lidské bytosti, neboť je celé Stvořitelovým dílem, a všechno, co Bůh učinil, je velmi dobré (srov. Gn 1,31; 1 K 6,12 – 20). Hříchem zasažené lidské tělo vnímá svatý Pavel jako nemocné lidství, které v sobě nese ducha, jenž je oživený dechem Božího Ducha, tedy dechem našeho Stvořitele: „Nám však to Bůh zjevil skrze Ducha; Duch totiž zkoumá všechno, i hlubiny Boží.(...) My jsme však nepřijali ducha světa, ale Ducha, který je z Boha, abychom poznali, co nám daroval. (...) Přirozený člověk nemůže přijmout věci Božího Ducha; jsou mu bláznovstvím a nemůže je chápat, protože se dají posoudit jen Duchem. Člověk obdařený Duchem je schopen posoudit všechno, ale sám nemůže být nikým správně posouzen. Vždyť, kdo poznal mysl Páně a kdo ho bude poučovat? My však mysl Kristovu máme“ (srov. 1 K 2,10 – 16). Je to Duch Boží, který odkrývá člověku bídu jeho selhání po prvotním hříchu, to, co se mu v hloubce duše nemůže líbit, neboť lidský původ není spojen se zlem, ale s láskou: „Když jsme byli v moci hříchu, působily v nás vášně podněcované zákonem a nesli ovoce smrti. Nyní, když jsme zemřeli tomu, čím jsme spoutání, byli jsme zproštěni zákona, takže sloužíme Bohu v novém životě Ducha, ne pod starou literou zákona. (...). Ale hřích bych

nepoznal, kdyby nebylo zákona. Vždyť bych neznal žádostivost, kdyby zákon neřekl: ‚Nepožádáš‘ (...). Hřích použil přikázání jako příležitosti, aby mne oklamal a tak mne usmrtil (...). Ve své nejvnitřnější bytosti s radostí souhlasím se zákonem Božím; když však mám jednat, pozoruji, že jiný zákon vede boj proti zákonu, kterému se podřizuje má mysl, a činí mě zajatcem zákona hříchu, kterému se podřizují mé údy. Jak ubohý jsem to člověk! Kdo mne vysvobodí z tohoto těla smrti? Jedině Bohu buď dík skrze Ježíše Krista, Pána našeho!“ (Ř 7,5 – 7.11. 22 – 25).

Lidé před upadnutím do hříchu nemuseli žít podle zákona, neboť je vedla Boží láska, která je udržovala v radosti a pokoji. Lži zlého ducha, kterou se schoval pod zákon, ztratili ze zřetele Boží vůli, stali se otroky hříchu, neboť už nemohli činit dobro, po kterém lidské stvoření touží, ale pravý opak – zlo, které člověk nechce: „Jestliže však činím to, co nechci, nedělám to já, ale hřích, který ve mně přebývá. Objevují tedy takový zákon: Když chci činit dobro, mám v dosahu jen zlo“ (Ř 7,20).

Apoštol nebyl možná touto skutečností méně zděšen, než my ostatní. A tak dává celý svůj život do služeb Bohu, stává se vášnivým hlasatelem evangelia a tvoří základní teologický systém okolo vítězného boje ducha a jeho nemocného tělesného protikladu.⁷ Svatý Pavel si je vědom náročnosti tohoto boje, ve kterém je smrt již poražena Ježíšovou obětí, ale tělo ještě zápasí s následky hříchu, neboť: „Zbraní smrti je hřích a hřích má svou moc ze zákona“ (1 K 15,56). Lidský exodus z hříchu je cestou Boží spásy, kde musí všichni projít bránou smrti. Tak, jak Ježíšovo lidské tělo obléklo nepomíjitelnost skrze smrt, tak i my můžeme mít podíl na nepomíjitelném Království nebeském jen s nepomíjitelným tělem, které oblékneme na konci časů. Do té doby musíme věnovat uzdravovacímu procesu našeho lidství tu největší péči, která jak ukázal svatý Pavel, spočívá ve sjednocování s Kristem a umožní provolat těm nejsvatějším spolu s apoštolem: „Já však, odsouzen zákonem, jsem mrtev pro zákon, abych živ byl pro Boha. Jsem ukřižován spolu s Kristem, nežiji už já, ale žije ve mně Kristus. A život, který zde nyní žijí, žijí ve víře v Syna Božího, který si mne zamiloval a vydal sebe samého za mne“ (Ga 2,19 – 20).

Starost apoštolova o uzdravování následovatelů Krista je starostí revolučního charakteru, a jako taková, představuje změnu nasměrování lidství z područí hříchu do opětovné vlády lásky v životě člověka (srov. Ko 3,7–17). Skrze život v lásce jsme naroubováni na tělo Ježíše Krista, spojujeme se s ním v jedno tělo, celá církev, kde on je hlavou (srov. Ko 1,15 – 20). Boží ekonomii spásy může církev svatá, jako tělo Kristovo,

---

⁷ Srov. LÉON-DUFOUR, Xavier, *Tělo*, in: *Slovník biblické teologie*, edd. LÉON-DUFOUR, Xavier a kol., Řím: Velehrad – Křesťanská akademie, 1981, s. 512 nn. (Dále zkrácené označení slovníku SBT).

posvěcovat na zemi svým životem všechno stvořené, neboť tak to ve svém životě činil vtělený Bůh (srov. 2 K 5,14 – 15).

Třetí zásadní příspěvek apoštola Pavla k teologii těla a ducha, představuje jeho vnímání významu obřadu poslední večeře Ježíše Krista. Jeho napomínání korintských bratrů, aby se neprohřešili znesvěcením přijímání těla a krve Páně tím, že nevnímají skutečnou přítomnost jeho posvěceného těla v tomto obřadu, je i pro církve dnešních dnů velkým poselstvím (srov. 1 K 11,17 – 34). I když této tajemné formě přítomnosti Božího těla apoštol nevěnuje tolik pozornosti jako předcházejícím dvěma, je výzvou nemocnému lidství, abychom se posvěcovali hojným přijímáním jeho svatého těla, které nás neustále očišťuje a připodobňuje jemu.

Nemůžeme obsáhnout celé bohatství teologie svatého Pavla ohledně řešené problematiky. Můžeme ale apoštolovi tady poděkovat, že nás vzal s sebou do Boží školy lásky, kterou život svatého Pavla může připomínat. A jako každá škola musí připravit absolventa pro život skrze zkoušky, aby prověřila jeho připravenost, tak i my, v naší škole života, ve všech zkouškách nezapomeňme na apoštolovu radu: „*Stále se radujte, v modlitbách neustávejte. Za všech okolností děkujte, neboť to je vůle Boží v Kristu Ježíši pro vás*“ (1 Te 5,16 -18).

1.3 Chvála Duchu svatému za posvěcování těla podle díla

Raniera Cantalamessy

Druhý vatikánský koncil při projednávání postavení člověka v dnešním světě zkonstatoval, že: „Ještě nikdy neoplývalo lidstvo takovým bohatstvím, možnostmi a hospodářskou mocí, a přece značná část lidstva trpí hladem a nouzí a obrovská část obyvatel země neumí ani číst a psát. Ještě nikdy lidé neměli tak vyhraněný smysl pro svobodu jako dnes, a přece současně vznikají nové druhy společenského a duševního otroctví.“⁸ Jak tedy postupovat v této situaci, jak přiblížit lidem radostnou zvěst, když mnozí neumí ještě číst slovo Boží, zaznamenané v Písmu svatém? Celé jednání Druhého vatikánského koncilu bylo zasvěceno v jádru tomuto problému a církve dneška má za úkol uvádět jeho inspirující pokyny do života.

Cesta, kterou křesťané prošli, sjednocení v církvi – těle Kristově, od dob vtělení Božího Syna, se v časovém horizontu zdá nesmírně dlouhá. Nabízí se znovu paralela

---

⁸ *Gaudium et spes*, č. 4, in.: *Dokumenty II. vatikánského koncilu*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002. (Dále zkrácené označení konstituce GS. Důraz autorka práce.)

křesťanské cesty s exodem Izraele. Poznáváme se pořád v zatvrzelém jednání, ve vytváření nových model, podobných zlatému teletu Izraelitů (schovanému dnes pod kariérismem, alkoholismem, drogami, nezřízenou touhou po radosti a pod), i ve stejné zahořklosti nad těžkostmi života, prchlivosti, hněvu, nactiutrhaní a dalších formách špatností (srov. Ex 32, 7n; Ef 4,29 – 32). Paradoxně k tomu všemu přichází mezi nás *kazatel plný pohody, úsměvu a radosti*. Papežský kazatel pontifikátu Jana Pavla II., Otec Raniero Cantalamessa, s pavlovskou oddaností přijímá na přelomu druhého a třetího tisíciletí své Boží povolání. *Evangelizuje dříve, než promluví. Jeho přítomnost je nepřehlédnutelná, radost nakažlivá, způsob jednání a mluvy přesvědčivý a přitažlivý. Jeho tělo vysílá zprávu, která žije v něm, tak jako žije Ježíš Kristus v celém těle církve*. Nevstupuje mezi lidi se zvednutým kazatelským prstem, jako Boží služebník vnáší mezi posluchače radostnou jiskru, která se může rozhořet a prosvětlit temnoty osobního života naslouchajících. Osobní kontakt s hledajícími zvolil kazatel za svoji cestu, když se vzdal pedagogické činnosti a slouží (paralelně i se službou dnes už zesnulému pontifikovi), předávání poselství evangelia s hlubokým ekumenickým cítěním, v mnoha zemích..⁹

Nemůžeme psát o příspěvku našeho kazatele ke zkoumané problematice v této práci, bez povšimnutí právě jeho formy evangelizace. Jsme s ním spojeni v čase a prostoru, a „čteme“ o *uzdravování lidského těla od časů apoštolských ke dnešním dnům i „mluvou“ našeho jednání*. Můžeme připomenout i známé „*verba movent, exempla trahunt*“ (slova hýbou, příklady přitahují). Není to revoluční přístup, ten jsme vzorově dostali ve vtěleném životě Ježíše Krista. Je to zdůraznění základního poselství „Boží školy života“ pro nás všechny, kteří jsme se rozhodli následovat Krista, abychom mohli svědčit o jeho živé přítomnosti v nás a ve světě. Zejména tam, kde psané slovo nemůže dojít k posluchačům (srov. F 1,9). Kazatel dnešních dnů ví, že: „*Nebezpečí, že se lidé „spolehnou na tělo“ a vrátí se duší a srdcem do starého zákona, nepominulo s Pavlovou smrtí, ale trvá a bude trvat, takže s ním musíme bojovat a klást mu odpor jako kdysi apoštol.*“¹⁰ *Boj Raniera Cantalamessy za očistu lidského těla od hříchu nese pečeť doby, je projevem celé řady historických a duchovních zkušeností celého Kristova těla – církve svaté*.

Oddanost, pokora a zejména radost Kristova služebníka, vyzařují z celého díla Raniera Cantalamessy, z jeho služby, podobně jako jsme to vnímali u apoštola Pavla. Kazatel se též důsledně řídí poselstvím apoštola, je s ním „pavlovsky“ ukotven v Kristu. Historické a

---

⁹ Srov. SEMELA, Pavel, Hit letošní konference – Raniero Cantalamessa, *Effatha, magazín*, 2005, roč. XV., č.2, s. 12.

¹⁰ CANTALAMESSA, Raniero, *Život pod vládou Kristovou*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2000, s. 128.

duchovní zkušenosti církve mu umožňují vzít za *hlavní nástroj hlásání evangelia svou lásku k Bohu a lidem*. Charismatické obdarování Duchem svatým očisťuje člověka v plnosti jeho víry od všech vášní a vede ho, jako v případě Otce Otce Raniera, cestou, na kterou nás také zve a kde – radost, pokoj, trpělivost, laskavost, dobrotu, věrnost, tichost, sebeovládání, jsou projevem ovoce Ducha svatého (srv. Ga 5,22 -23). Zatímco je *svatý Pavel dodnes spojován symbolicky s mečem v ruce, což odpovídá znamením jeho doby – převratnému a revolučnímu zápasu apoštola na dvou frontách najednou, jeho „hořící meč“ se v dnešních službách evangelia mění na kazatelovo „hořící srdce“, které samozřejmě nemůžeme upřít ani svatému Pavlovi.*¹¹

Raniero Cantalamessa. je představitelem křesťanského života Kristova synovství. Jeho neustále hořící srdce zapaluje všechny kolem a pobízí vrátit úvěr Kristovy lásky: „Každý člověk, který k tobě přichází, je jedním z tvých věřitelů a přišel, abys mu vrátil svůj dluh. Možná od tebe bude žádat věci, které mu poskytnout nemůžeš, a někdy mu je dokonce musíš v dobrém odepřít; ale i když jeho přání nevyslyšíš, dbej na to, abys ho nenechal odejít bez vyrovnání svého dluhu, bez lásky. (...) A když je máte jednoho po druhém před sebou, vlastně v sobě, ve svém srdci, podívejte se na ně očima a srdcem Boha – tak, jak byste si sami přáli, aby se Bůh díval na vás. Veškeré důvody zaujatosti, zášti a nevole se jakoby zázrakem rozpadnou, takže onen člověk se ukáže jako ubohé stvoření trpící svými slabostmi a nedostatky a bojující s nimi stejně jako vy sami, stejně jako každý z nás.“¹²

Obraz společného Kristova těla může anlogicky evokovat představu řečiště žil a tepen, skrze které proudí životodárná krev - láska. Proudí i do každého našeho osobního „řečiště“ napájeného Boží vláhou lásky. Proto můžeme použít autorovu metaforu: „Povšimněte si této skutečnosti: řeka Jordán se ve svém toku vlévá do dvou moří – Galilejského a Mrtvého. Galilejské moře vodu z Jordánu přijímá a zase ji nechává odtékat a je to moře plné života, jedno z nejbohatších míst na ryby na celé zeměkouli. Mrtvé moře také vodu z Jordánu přijímá, ale nic z něho neodtéká, a přece je opravdu „mrtvé,“ v něm ani jeho okolí není stopy po životě, všude jen sůl. Je to symbol. Abychom mohli přijmout lásku, která nám byla ve křtu a po něm tolikrát hojně udělena, musíme dát lásce průchod, vydat ze sebe co máme, musíme zbourat přehradu svého sobectví.“¹³ Kazatel nabírá lásku do svého těla, symbolicky řečeno, z „Galilejského moře,“ kde sám Kristus svoji fyzickou přítomností nechával téct lásku ke všem, kdo mají žízeň. *Nebojme se, jako kazatel, znovu a znovu otevírat průtok Kristovy*

---

¹¹ Srov. tamtéž, s. 127.

¹² Tamtéž, s. 158 – 159.

¹³ CANTALAMESSA, Raniero, *Zpěv Ducha*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001, s. 137.

lásky zástupům, kteří touží po tomto prameni a přišli zatím „jenom“ k nám a ne přímo k prameni této lásky. Čím více se otevřeme pro tyto příchozí a dáváme jim z této „živé vody“, tím víc se nám ji dostane, jak to ukázal sám dárce pramenu vody živé při své pozemské pouti (srv. J 6,35). Opodstatněná je radost kazatele ze skutečnosti, že celá církev je dnes apoštolská a že boj, který sváděli apoštol Pavel a jeho druhové v Ježíšově době, je dnes záležitostí celé „armády apoštolů“ (srov. 2 K 11,23nn). Všichni v našem apoštolátu bychom si měli být vědomi, že to hlavní, co bylo třeba vybojovat, dokonal za nás Boží Syn: bariéru mezi tělesným a duchovním zboril navléknutím lidského těla na svou duchovní podstatu a hříchem nemocnou lidskou tělesnost vyléčil svou smrtí na kříži. Nic už nemohlo zabránit vylití jeho Ducha a lásky do našeho vyprahlého lidství.¹⁴ Zatím co svatý Pavel v době po Ježíšově zmrtvýchvstání svým nebojácným slovem, coby mečem volá, že už se nesmíme bát a „prosekává“ nám svým povoláním cestu ke Kristu, kazatel dnešních dnů nás zve ke spolupráci, neboť jsme už s apoštolem spojeni ve křtu svatém v jedno tělo Kristovo. Máme ve svých rukou klíč ke dveřím Božího království a to je Kristův Duch v nás. Ten posiluje ještě hříchem zemdlená lidská těla a umožňuje zlo přemáhat dobrem, jak jsme to viděli u vtěleného Boha: „Bůh se nerozhodl přemoci zlo tím, že by se mu vyhnul nebo je svou všemohoucností zapudil a vykázal je ze svého království, ale vzal je na sebe a zevnitř je proměnil v dobro. Přetvořil nenávist v lásku, násilí v tichost, nespravedlnost ve spravedlnost, úzkost v naději“¹⁵

O proměně nepřítele v přítele dobrem, svědčí život svatých, ke kterým obrací kazatel také naši pozornost, jako v případě *svatého Františka z Assisi*. O tomto světcovi víme, že dosáhl v dokonalé míře sjednocení s Kristem. Před svou smrtí *světec velebí Boha za sestru – tělesnou Smrt, neboť z ní Pán svou obětí udělal našeho přítele*.¹⁶ „Co se týče smrti, není v křesťanství nejdůležitější skutečnost, že musíme zemřít, ale že zemřel Kristus. Křesťanství si nerazí cestu do svědomí strachem ze smrti. Razí si cestu smrtí Kristovou. Ježíš přišel osvobodit lidi od strachu ze smrti, ne ho zvětšit.“¹⁷ Svatý Pavel, Otec Raniero, všichni hlasatelé evangelia, tedy i celá církev svatá, jsme dostali sílu od Ducha svatého porážet překážky, které se staví proti Kristu.¹⁸ Abychom mohli žít vírou, láskou a nadějí postupně se všemi národy světa, musíme v sobě *přemáhat vžitý vzor „řeči podle těla, čili zákona“*. *To lze jen novým způsobem myšlení a vůle, kterým se učíme naslouchat Duchu svatému a který nám,*

---

¹⁴ Srov. *Život pod vládou Kristovou*, s. 19 – 20.

¹⁵ CANTALAMESSA, Raniero, *Ukřižovaný Kristus. Velkopáteční rozjímání (1996 -2001)*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, s. 44.

¹⁶ Srov. tamtéž, s. 14.

¹⁷ Tamtéž, s. 12.

¹⁸ Srov. *Zpěv Ducha*, s. 17.

všem Božím dětem, umožňuje chápat a žít věci života jednotně Kristovým způsobem, i když ještě mluvíme různými jazyky.

2. Rozvoj křesťanské svatosti v teologálním vztahu

Jan Pavel II. ve své encyklice o Duchu svatém rozvíjí vnímání Boha jako lásky, která je láskou bytostnou, společnou všem třem božským osobám. Duch svatý v tomto vztahu představuje vzájemné obdarovávání se Otce a Syna, je osobním výrazem „tohoto obdarování, tohoto ‚být láskou‘. On je Osoba-láska, je Osoba-dar: je to nevyzpytatelná hojnost pravdy a nevýslovného poznání. (...) Současně Duch svatý, nakolik je v božství soupodstatný s Otcem a Synem, je láska a dar (nestvořený) a z něho jako z pramene živého vyvěrá každý dar tvořím (dar stvořený): dar existence, daný všem věcem prostřednictvím stvoření, dar milosti, udělený lidem prostřednictvím ekonomie spásy“¹⁹ (srov. 1 J 4,8. 16; důraz autorka práce).

Láska je prvním a nejvyšším přikázáním, které Bůh požaduje po člověku, neboť on sám je láska a nás stvořil k obrazu svému: „Kdo mě miluje, bude zachovávat mé slovo“ (J 14,23). Ježíš přišel naplnit a ne zrušit Boží přikázání, která nám dal skrze Mojžíše, když říká: „Já zachovávám přikázání svého Otce a zůstávám v jeho lásce“ (Jan 15,10;).

V této části práce je soustředěná pozornost na základní cesty posvěcování člověka v teologálním vztahu, neboť i když jsme již obdrželi Ducha, tak jen jako prvotinu a starý, hříšný člověk se v nás sváří s novým člověkem. Zákon je pro oporou naší svobody, abychom neselhali v zápase obdrženého dobra a stále ještě útočícího hříchu.²⁰ Je to cesta od naslouchání Božímu slovu k jeho žití v lásce, víře a naději, od víry v Boha k důvěře v něj. Jednotlivé údy těla Kristova mají v tomto procesu specifické postavení a tedy prostor na určitý konkrétní model křesťanského života, jenž má svůj vlastní výraz ve spiritualitě.

2.1 Vzájemná součinnost lásky a zákona

Ani dnes, jako před stovkami let - za časů apoštola Pavla, neminulo nebezpečí sklouznutí do způsobu starého žití podle zákona, kdy se lidé „spoléhali na tělo“ a propadali otroctví hříchu²¹ (srov. Ř 8,15). Snaha o prosazování vlastní vůle a spravedlnosti, strach,

¹⁹ *Dominum et vivificantem*, encyklika Jana Pavla II. O duchu svatém v životě církve a světa z 18.května 1986, Praha: Zvon, 1997, s. 16.

²⁰ Srov. *Život pod vládou Kristovou*, s. 124 -125.

²¹ Srov. *tamtéž*, s. 128.

prázdné zákonictví, které staví na normativním přístupu a ne na lásce a odpouštění, nemůžou dát prostor Boží milosti v nás. *Problém tkví v uspořádání vztahu zákona a lásky, jejich součinnosti, v naplňování zákona láskou člověka, kterou ho sytí Bůh. Je to posun od víry v Boha na stupeň důvěry Bohu. Má podobu sjednocování lidské vůle s Boží vůlí.*

Pro vstupní osvětlení cesty sjednocování s Kristem v Duchu Svatém, si analogicky představíme hořící lásku Trojjedinného Boha jako plamen. Ten se zapaluje stejným ohněm na třech částech jediného, rozvětveného knotu svíčky, z níž dvě větve se sklánějí až na samý okraj svíce (nejdříve skrze osobu vtěleného Syna a vzápětí skrze osobu Ducha svatého). Po celém obvodu svíce, kam se postupně sklánějí ony dvě části jediného hořícího knotu, si můžeme symbolicky představit život na zemi. Hořící plamen tohoto knotu naplňuje lidstvo, které se vzdálilo od Trojjedinného Boha a zapaluje ty, kdo mu nastaví své jádro, svůj malinký knot (své srdce). Tak poslouží Božím plamenem lásky i svým bližním, kteří pro svou odvrácenost od Boha ještě nepřijali jeho světlo.

*Pro grafické znázornění můžeme použít ještě výstižnější analogii teologálního života, kterou nám pomáhal při svých přednáškách z oblasti dogmatiky také prof. Ctirad Václav Pospíšil, ThD., OFM. Analogické vnímání Boha jako bodového „epicentra“ všemohoucí lásky, z kterého se ve tvaru nikde neohraničené koule vylévá na všechny strany tato láska, můžeme dotvořit o analogii života na zemi v podobě kružnice, která je v jisté vzdálenosti od tohoto „trojjedinného epicentra lásky“ (viz příl. č.1). Cesta lidí na zemi má několik základních možností, které graficky můžeme ztvárnit malými kruhy na pomyslné kružnici života. Jelikož v Bohu není čas, tak představa života na zemi v jisté kruhové vzdálenosti od Boha, nám v této grafické analogii může dát i obraz vzniku časového faktoru v lidském životě, jako jistého nutného trvání přenosu Božího světla z bodového „epicentra“, až na pomyslnou kružnici života lidí. Čím víc se člověk posouvá k „epicentru“ Boží lásky, tím „rychlejší“ a bezprostřednější je vnímání jeho nekonečné síly, moudrosti, lásky i jeho zákona. Člověk je sjednocován s Bohem ve větší svatosti (srov. příl. č.1 a č. 2, poloha A1, A2 - A5...). V opačném případě, tedy v odvrácené cestě života od Boha, je přísun jeho světla oslabován, neboť odvrácený člověk si nenechá zapálit své srdce Božím ohněm, otáčí se „zády“ ke svému Stvořiteli (srov. příl. č.1, polohu C, C -1, C -2...). Hledá „náhradní“ zdroje světla, sytí se sebeláskou, což přináší analogii „bobtnajícího“ *ega* (C -1, C -2), které se zabývá jen samo sebou, zůstává bez zájmu o své bližní, neboť veškerý čas mu zabírají starosti o vlastní potřeby přežití. Zůstává bez pohybu, jeho láska k sobě představuje „Mrtvé moře“ – stojaté vody bez života, až k příslovečnému pocitu přítomnosti „chladného“ člověka, šířícího se ve svých temnotách. Tak jako i v dalším případě (příl. č.1, poloha B), tady*

vystupuje *potřeba obrácení*, pomoci většího přílivu lásky bližních, neboť člověk buď „zamrzne“ bez lásky (příl.č.1, poloha C, C -1, C -2), nebo se nesmyslně vyčerpá na „ztracené cestě“, touhou po věcech světa (viz tmavý kruh, příl.č.1, poloha B). Táto cesta může evokovat humorný obrázek pejska, který chce do kolečka zachytit svůj vlastní ocas.

O různosti lidských životních cest a zejména jejich narovnávání k Bohu, mluví dílo Otce Raniera, i když ne přímo podle této analogie, spíše jeho dílo k ní autorku práce přivádí.

Považovali jsme za vhodné uvést tyto *analogie teologálního života, neboť pomáhají chápat věci, které se z transcendentního světa těžko slovně přenášejí*. Na straně druhé, si ale nemůžeme činit nárok, že tím postihujeme celou šířku a hloubku problému teologálního života, neboť je to pro nás ještě nesmírně velké tajemství. Jeho odkrývání je, jak nás učí Písmo svaté i magistérium, záležitostí Boží. Jen on ví, nakolik jsme pro něj dozráli a pro jakou hloubku: „Božským zjevením chtěl Bůh projevit a sdělit sám sebe a věčná rozhodnutí své vůle o spáse lidí, aby jim dal účast na božských darech, které zcela převyšují lidskou chápavost“ (DV č. 6). Nepochopení Božího tajemství v míře, kterou lidstvu zpřístupnil, ale už není problémem ze strany Boha, který jej nabízí. Nabízí jej způsobem, který odpovídá lidským možnostem a schopnostem lásky. Dialog s láskou může zase jít jen v koridoru lásky, neboť jak to již apoštol Pavel rozkryl v celém svém díle, „řeč zákona“ tomuto dialogu lásky nemůže stačit (srov. Ř 1,19n). Lidská zatvrzelost není projevem Božího trestu, naopak je to přirozený důsledek jeho odvrácení se od Boha: „Hřích trestá sám sebe a Písmo to potvrzuje: ‚Čím kdo hřeší, tím také bývá trestán‘ (Mdr 11,16). Dokud trvá svět, Boží soud se v něm zjevuje tímto způsobem; *Bůh je ‚přinucen‘ vydat lidi jim samým, aby nedal zapravdu jejich nespravedlnosti a aby se vrátili z nesprávné cesty*“.²²

Bídy dnešního světa a tedy i ty naše jsou tak jako v době apoštola projevem zvůle lidí: „Zvůle popírá rozdíl mezi Stvořitelem a stvořením, mezi Bohem a vlastním ‚já‘, i jiným způsobem; jejich záměnou (...). Ohraničuje božskou moc směrem dolů a d'ábelskou moc směrem nahoru. Přibližuje jednu k druhé, až se stýkají a překrývají“²³. Rovněž magie často natahuje svá hříšná chapadla po těch, kdo podléhají pokušení být „jako Bůh“, kdo jsou žizniví po moci všeho druhu, přestože *získat moc nad sebou, či nemocemi, nebo nad událostmi a věcmi světa, lze jen dvěma přípustnými způsoby: přirozeností, nebo milostí*. Oba jsou projevem Božího daru člověku, z nichž *přirozenost* znamená vybavenost člověka, kterou nám dal Stvořitel, abychom v poslušnosti jeho vůli ovládli zemi (skrže rozum, vědu, techniku,

²² *Život pod vládou Kristovou*, s. 30 – 31. (Důraz autorka práce.)

²³ Tamtéž, s. 32.

medicínu, stvořené přírodní zdroje). *Milost* představuje darovanou Boží přízeň člověku skrze víru a modlitbu, které mohou vést např. k zázraku uzdravení, ale vždy jen z vůle Boží.²⁴ To hlavní, čím nás Bůh vybavil a čím nás pořád zahrnuje, je láska, neboť on sám je láska (srov. 1 J 4,15n). I v období, kdy jsme se ho dobrovolně zřekli a museli jsme opustit Boží království, nám obrazně řečeno, „nechává schůdky do svého království,“ jenž mají podobu Božích zákonů. Ty jsou v podstatě rozvinutím *jediného zákona, který je vlastní Božímu království – lásky* (srov. Dt 6,4n; Lv 19,18; Mt 22,36 – 40). Užití těchto zákonů bez spojení s nejvyšším zákonem lásky, neumožňuje návrat do Božího království.: „Ti, kdo dělají jen to, co sami chtějí, tíhnou k tomu, co je tělesné; ale ti, kdo se dají vést Duchem, tíhnou k tomu, co je duchovní. Dát se vést sobectvím znamená smrt, dát se vést Duchem je život a pokoj. Soustředění na sebe je Bohu nepřátelské, neboť se nechce ani nemůže podřídit Božímu zákonu“ (Ř 8,5 – 7). Protože je Duch svatý vyjádřením absolutní jednoty Boha Otce s Božím Synem ve vzájemném obdarování se svým božstvím - láskou, znamená to, že je v našem životě neustále přítomen skrze svého Ducha jak Bůh Otec, tak Syn Boží . Učí nás být Božími dětmi, *učí nás přijímat se tak, jak se přijímá a vydává on sám Bůh Otec Bohu Synu a Syn zase Otci ve vzájemné lásce - Duchu Svatém. Učí nás abychom dělali totéž vzájemně mezi sebou, byť by nás jinakost druhých sebevíc zarážela. Vzájemné přebývání Boha Otce v Synu a Syna v Otci skrze Ducha svatého znamená, že jak Otec, tak Syn se zřiká své sebestřednosti, jenž má výraz v kenózi, musí vyjít ze sebe extaze – exitus. To následně platí i pro lidský život v Kristu a s Kristem. Jeho přebývání v našich srdcích vyžaduje i od člověka ten samý krok – podstoupit exitus, smrt, která nás osvobozuje od sobectví, umožňuje „vyjít ze sebe“ a plně přebývat v Bohu a on v nás*²⁵(viz příl. č.1, č. 2, zobrazení výstupu ze sebe A1, A2 - A5...).

Boží Syn „má v imanentní Trojici jedinou - společnou vůli s Otcem a Duchem svatým. Vtělené Slovo chce naši spásu Boží vůli společně s Otcem i Duchem svatým. Chce však totéž i jako člověk“.²⁶ To, co prožívá Boží Syn vůči Otci v Duchu svatém, pak uplatňuje i v lidském těle, abychom mohli být i my přijati v Duchu Svatém za Boží děti. *Otec Raniero přibližuje tuto perichorezi (vzájemné přebývání s Kristem v Duchu svatém) analogickým obrazem lidského spojování s Ježíšem skrze svátost eucharistie. Eucharistii umísťuje do centra všeho lidského dění, kde kolem ní se v pomyslném kruhu odvíjí život církve a ve větší vzdálenosti, po dalším kruhu, pak život celého ostatního vesmíru. Zatímco církev ví, že jejím*

---

²⁴ Srov. tamtéž, s. 34 – 35.

²⁵ Srov. POSPÍŠIL, Ctirad, Václav, *Maria – mateřská tvář Boha*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2004, s. 49.

²⁶ POSPÍŠIL, Ctirad, Václav, *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*, Praha: Krystal OP, Druhé, upravené a rozšířené vydání, 2002, s. 158.

centrem a směrem pohybu je Ježíš Kristus, ostatní, na vnějším kruhu, toto povědomí svého středu a pohybu k němu nemají. *Eucharistie – živý Ježíš Kristus, kterého ve svátosti přijímáme, pak už není jen středem církve, ale přímo ji tvoří svým Duchem svatým.*²⁷

Působení Ducha svatého v průběhu dějin spásy má podobu tří výrazných zjevení Božích osob: „Ve Starém zákoně se plně zjevil Otec a začal být předpovídán Syn. V druhém, Novém zákoně, se plně zjevil Kristus a byl přislíben Duch svatý. Nyní jsme v třetí fázi, kdy Duch svatý září ve svém plném světle a oduševňuje zkušenost církve.“²⁸. *Rozmanitost a jednota Božích osob se obdobně projevuje v rozmanitosti a jednotě církve svaté*, kde: „Všichni věřící rozptýlení po světě jsou totiž ve spojení s ostatními v Duchu svatém (...). Tento celosvětový ráz, jímž se vyznačuje Boží lid, je dar samého Pána (...). Díky této všeobecnosti přinášejí jednotlivé části své dary ostatním částem a celé církvi, takže celek i jednotlivé části se obohacují vzájemným sdílením všech a jejich snahou po plnosti v jednotě.“²⁹

Vedle charismatického obdarování církve, kterým si navzájem sloužíme, je pro dnešní růst svatosti křesťanů důležitá skutečnost, že „pokřtění jsou svým znovuzrozením a pomazáním od Ducha svatého posvěceni na duchovní chrám a na svaté kněžstvo (...). Účastí na eucharistické oběti, která je zdrojem a vrcholem celého křesťanského života, podávají Bohu božský obětní dar a s ním i sebe samy“(LG č. 10,11 . Důraz autorka práce). Svátost eucharistie nás spojuje s Ježíšem, neboť se s ním v této oběti dáváme na oltář Bohu Otci, jak to zachycují jednotlivé eucharistické modlitby.³⁰ Otec Raniero se ve svém vystoupení na konferenci v Českých Budějovicích (červen 2005) podělil s účastníky o svou osobní modlitbu při svatém přijímání. Je to *modlitba Božího synovství dnešního křesťana*: „Nebeský Otče, teď na mě shlédni a zaraduj se nade mnou, protože já jsem teď tvůj Ježíš. Je přece psáno, že když jsi na počátku stvořil svět, podíval ses na něj s potěšením a řekl jsi, že je všechno dobré. A teď ze mě Ježíš utvořil nové stvoření. Shlédni tedy na mne, ať se znovu zaraduje tvoje srdce“.³¹

Jít cestou Kristovou, znamená otvírat se jeho Duchu svatému, nechat se ním vést, být nástrojem jeho lásky ve službě všem ostatním, které taky stvořil k obrazu svému (srov. Ga 5,18). Jen tak nám budou rozumět a „číst“ ti, kterým chceme zvěstovat evangelium, neboť

²⁷ Srov. CANTALAMESSA, Raniero, *Eucharistie - naše posvěcení*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2004, s. 21 – 22.

²⁸ *Dech Božského Ducha*, s. 21.

²⁹ *Lumen gentium*, č. 13., in: Dokumenty II. vatikánského koncilu, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002. (Dále zkrácený název LG.)

³⁰ Srov. *Český misál*, Praha: Sekretariát české liturgické komise, 1983, s. 457.

³¹ CANTALAMESSA, Raniero, *Ježíš nemohl prožít všechny situace lidského života... , EFFATHA magazín*, 2006, roč. XVI., č. 1, s. 16. (Redakčně upraveno).

četba živého Božího listu, jakým se stala ukázkově pro nás Panna Maria, je tím nejpřesvědčivějším poselstvím o Bohu a o skutečné realizaci Božího stylu žití námi tady a teď.³²

2.2 Hlavní znaky Božího stylu života

„Nyní však není žádného odsouzení pro ty, kteří jsou v Kristu Ježíši, neboť zákon Ducha, který vede k životu v Kristu Ježíši, osvobodil tě od zákona hříchu a smrti. Bůh učinil to, co bylo zákonu nemožné pro lidskou slabost (...). Ti, kdo žijí jen z vlastních sil, nemohou se líbit Bohu. Vy však nejste živi ze své síly, ale z moci Ducha, jestliže ve vás Duch Boží přebývá. (...) Vždyť žijete – li podle své vůle, spějete k smrti; jestliže však mocí Ducha usmrcujete hříšné činy, budete žít. Ti, *kdo se dají vést Duchem Božím, jsou synové Boží*. Nepřijali jste přece Ducha otroctví, abyste opět propadli strachu, nýbrž přijali jste Ducha synovství, v němž voláme: Abba, Otče!“ (Ř 8,2 – 3.8 – 9.13 – 15. Důraz autorka práce). Otec Raniero ke sloům svatého Pavla dodává, že z nich září *zkušenost apoštola z pomazání Duchem svatým, která je důkazem apoštolova opravdového synovství* i jeho charismatického obdarování při naplnování poslání, ve kterém mohl silně zakoušet - i v těch nejtěžších chvílích, podporu Boha.³³ I kdyby se nám zdál způsob života svatých pro nás nerealizovatelný, není to tak, neboť Kristus, „Boží syn – který je oslavován zároveň s Otcem i Duchem jako ‚jediný svatý‘ - miloval církev jako svou snoubenku a obětoval se za ni, aby ji posvětil (...). Tato *svatost církve se však stále projevuje a má projevat v plodech milosti, kterým dává Duch zrát ve věřících; vyjadřuje se mnohotvárně u jednotlivců, kteří ve svém uspořádání života směřují k dokonalé lásce a vzdělávají druhé*“ (LG č. 39. Důraz autorka práce.).

Všichni členové církve jsme se narodili jako laici a byli jsme „křtem přivtěleni ke Kristu a učiněni Božím lidem a tak se stali svým způsobem účastnými Kristova úřadu kněžského, prorockého a královského“ (LG č. 31). Až v průběhu života některé *Bůh* povolává do stavu duchovenského či řeholního, přitom *ponechává stejnou možnost růstu ve svatosti všem stavům, neboť jsme sjednoceni v těle Kristově. Konkrétní modely života svatosti v křesťanském životě mají podobu specifické spirituality*, o níž budeme pojednávat víc v závěrečné části práce. Jelikož jsme ve křtu obdarováni apoštolskými cnostmi – vírou,

---

³² Srov. CANTALAMESSA, Raniero, *Maria, zrcadlo církve*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1995, s. 35.

³³ Srov. CANTALAMESSA, Raniero, *Pascha. Putování za nepomíjejícím*, Praha: Paulínky, 2005, s.34.

láskou a nadějí, je na nás, v jaké míře se rozhodneme pro konkrétní, svaté povolání v našem životě, aby nás „věci světa“, nebo vlastní sobectví nesvedlo jen do lživého způsobu řeči a jednání podle těla. „Vykupitelské dílo Kristovo, i když samo o sobě má za cíl spásu lidí, zahrnuje v sobě i obnovení celého časného řádu. Proto je posláním církve nejen přinášet lidem Kristovo poselství a jeho milost, ale také pronikat a zdokonalovat duchem evangelia řád časných věcí. Laici tedy, kteří plní toto poslání církve, konají svůj apoštolát jak v církvi, tak ve světě, jak v řádu duchovním, tak i časném. Tyto dva, ač se od sebe liší, jsou v jediném Božím plánu spojeny tím, že sám Bůh zamýšlí znovu přijmout celý svět v Kristu jako nové stvoření, v zárodku zde na zemi a plně na konci dnů.“³⁴

Abychom se stali novým stvořením, *potřebujeme Boží spásu*. Její váha je rozložená do dvou oporných sloupů – dvou „křidel“, které nám *Bůh sesílá v podobě své milosti a daru víry*. Otec Raniero připodobňuje vztah Boží milosti a víry člověka k dešti, jenž může dát úrodu, pokud spadne na půdu, která ho přijme, která žije z této závlahy Boží³⁵ (srov. Ef 2,8n; 1 K 15,10). *Jako milostiplný se představuje Hospodin i Mojžíšovi*, když sestupuje k němu v oblaku na hoře Sínaj a říká, že je: „*Bůh plný slitování a milostivý, shovívavý, nejvyšší milosrdný a věrný, který osvědčuje milosrdenství tisícům pokolení, který odpouští vinu, přestoupení a hřích*“ (Ex 34,6 – 7). *Boží milost se vůči člověku projevuje jako dar lásky, jako námi nezasloužená Boží přízeň, zatímco ve vzájemných vztazích Nejsvětější Trojice je Boží láska přirozeností, je její vnitřní daností.*³⁶ S vtělením Božího Syna dostává tato milost novou kvalitu, je nejvyšším darem Boha vůči člověku.³⁷ Jestliže přichází mezi nás samotný Bůh, který nás stvořil ze své velké lásky, aby nás spasil z otroctví hříchu, *jeho milost se stává našim novým zákonem, zákonem Ducha, a tedy lásky, kterou sám je*: „V křesťanství je milost, protože je v něm pramen neboli ústředna, která plodí milost: výkupná smrt Kristova, usmíření, které on uskutečnil. Zakladatelé jiných náboženství se omezovali na to, že dávali příklad. Kristus však nedal jen příklad, dal milost (...). Jestliže *milost dodává člověku cenu, jestliže se člověk s její pomocí povznáší nad čas a nad porušenost*, co je člověk, který milost nemá nebo ji odmítá? Je to člověk ‚prázdný‘“³⁸

U jednotlivých křesťanských církví vnímáme rozdílné chápání Boží milosti. Ty zdůrazňují ze světla milosti jen jednu její stránku, např. církev katolická a pravoslavná ji vnímají jako skutečnou účast na Boží přirozenosti, zatímco církev protestantská vnímá Boží

³⁴ *Apostolicam actuositatem*, č. 5, in: *Dokumenty II. Vatikánského koncilu*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002. (Dále zkrácený název AA.)

³⁵ Srov. *Maria, zrcadlo církve*, s. 45.

³⁶ Srov. *Maria, zrcadlo církve*, s. 14.

³⁷ Srov. *tamtéž*, s. 18.

³⁸ *Tamtéž*, s. 21. (Důraz autorka práce.)

milost jako ospravedlnění člověka z jeho hříchu, který ale dál nese v sobě dispozici pro hříšné sobectví. *Úctou k pohledu druhého se rozsvěcuje plnost světla Boží milosti na všechny. Postava Panny Marie nám představuje sjednocenou církev, neboť právě v ní se spojuje milost jako plnost projevu Boží přízně a osobní svatosti.*³⁹ *Nemůžeme tedy mluvit o znacích svatosti, o Božím stylu našeho života, jako jsou láska, víra, naděje, pokora, poslušnost, modlitba, svědectví, společenství, bohoslužba, služba, atd., aniž bychom s apoštolem nezdůraznili určující působnost Boží milosti na lidský život: „Milostí tedy jste spaseni skrze víru. Spasení není z vás, je to Boží dar; není z vašich skutků, takže se nikdo nemůže chlubit. Jsme přece jeho dílo v Kristu Ježíši stvořeni k tomu, abychom konali dobré skutky, které nám Bůh připravil“ (Ef 2,8 – 10).*

Ve chvíli zvěstování zdraví archanděl Gabriel Pannu Marii slovy: „Buď zdráva, milostí zahrnutá, Pán s tebou“ (L 1,28), aby potvrdil, že Maria je přímo v tomto momentě zahrnutá Boží přítomností, že Boží milostí „onen svět“ – Boží království je už přítomno v ní, a tím i v každém, kdo je Boží milostí zahrnut.⁴⁰ „Nevěrec se domnívá, že toto všechno je iluze a žádná skutečnost. Skutečnost je pro něho to, o čem se může přesvědčit zkušeností. Netuší, že se Bůh může jevit nekonečně skutečnější než všechno, co nás ve světě obklopuje a co je vidět. Zkus se modlit, zkus věřit, zkus přijímat svá utrpení, zkus navázat společenství s jinými bratřími a prožívat zkušenost víry: Potom mi řekneš, zda je tohle všechno pro tebe ještě iluze, nebo naopak zda to není skutečnější než to, čemu říkáš skutečnost!“⁴¹ *Duchovní život, který je spojen ještě s tímto světem, ale zaměřený již na Boha, překračuje tento svět, otvírá věřícímu cestu k nepomíjitelnosti života v Kristu , neboť „člověk nemá jen hlubiny psychologické, ale taky teologické – protože v něm přebývá Duch svatý, má hloubku samotného Boha! V ní je obsaženo tajemství lásky; to nové, co v nás vytvořil nový život v Duchu“.*⁴² Tato hloubka Boha překračuje naše nitro, naši duši, neboť Bůh není obsažen v naší duši, ale naše duše je obsažena v Bohu, který nás zve ke svým výšinám.⁴³ Z tohoto úhlu můžeme vnímat též situaci, kdy *Panna Maria* odpověděla na Boží zvěstování slovy: „Hle, jsem služebnice Páně; staň se mi podle tvého slova“ (L 1, 38). Tím se plně otevřela přebývání Ducha svatého ve svém srdci, navíc tím uskutečnila největší a nejdůležitější úkon víry v dějinách světa. *Nechtěla za každou cenu pochopit Boží vůli, jako to bylo v případě Zachariáše při andělském zvěstování narození jeho syna – Jana Křtitele (srov. L 1,18 – 20), i*

³⁹ Srov. tamtéž, s. 23 – 25.

⁴⁰ Srov. tamtéž, s. 28 – 29.

⁴¹ Tamtéž, s. 30.

⁴² *Život pod vládou Kristovou*, s. 150.

⁴³ Srov. CANTALAMESSA, Raniero, *Pozvání na horu Sinaj. Duchovní cesta s osobnostmi dějin*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999, s. 41.

když sama byla tímto zjevením asi vyvedena z míry - dle slov archanděla : „Neboj se, Maria, vždyť jsi našla milost u Boha. Hle, počneš a porodíš syna a dáš mu jméno Ježíš. Ten bude veliký a bude nazván synem Nejvyššího a Pán Bůh mu dá trůn jeho otce Davida. Na věky bude kralovat nad rodem Jákobovým a jeho království nebude konce“ (L 1,30 -33). *K plnosti Boží milosti vyšla vstříc plnost Mariiny víry.*⁴⁴ *Panna Maria se svým „fiat“ („bud' vůle tvá, Pane“) stala Matkou Boží a současně i matkou všech věřících, kteří podobně jako ona nabízí své otevřené srdce Bohu, aby mohli sloužit jeho vůli. Otec Raniero srovnává tento prostý úkon Marie při andělském zvěstování s velikostí Božího „fiat“ při stvoření světa („bud' světlo“) a obrovským odevzdáním se - „fiat“ Ježíše do rukou Otce v Getsemanské zahradě, před ukřižováním. To nese znaky jak lidské vůle vtěleného Boha, tak jeho božské vůle v osobě Syna. Mariino „fiat“ je lidské, pochází z Boží milosti a bylo jí proneseno za celé lidstvo, za všechno tvorstvo, aby rozvázalo Evinu nevěru v Boha a nahradilo ji Mariinou vírou v Boha, neboť Maria porodila ne z nevíry, jako Eva (neposlušnost a smrt), ale v plné důvěře v Boha (lásku).*⁴⁵ *„Takto se vždycky uskutečňují velké projevy poslušnosti, počínaje Kristovou; Bůh vlije prostřednictvím Ducha svatého do srdce tvora lásku, a láska pudí tvora, aby dělal to, co Bůh chce. Láska se stává zákonem, zákonem Ducha. Bůh neukládá svou vůli, ale dává lásku (...). Mariino „fiat“ byl svobodný úkon, a dokonce první úkon pravé svobody v dějinách světa, neboť pravá svoboda neznamena konat nebo nekonat dobro, nýbrž svobodně konat dobro (...). Tato svoboda je obrazem svobody Boží, a ta přece nezáleží v tom, že by mohl konat dobro nebo zlo! Bůh nemůže nechtít a nekonat dobro, je k němu takřka nucen samotným svým bytím. Nuže, co je svobodnější než Bůh?“*⁴⁶

Mariin Boží styl života, její svatost, jsou naprostým vrcholem lidské oddanosti Bohu, která nesla všechny další znaky následného života vtěleného Boha na zemi. Vedle absolutní poslušnosti vůči Boží vůli, laskavosti jednání, připravenosti sloužit, přinášelo kráčení ve víře Panně Marii i mučednictví ve svědomí. Znamenalo to, že pro své jednání neměla jinou obhajobu než jednou uslyšené Boží slovo, oživované zvenčí lidskými prostředníky - Josef, který jí pomáhal věřit a doufat v pravdivost zjevení i proti vši vnější zřejmosti a pochybnostem ostatních. Josefovou pomoc lze charakterizovat, dle Otce Raniera, jako roli duchovního vůdce, nebo dobrého duchovního otce,⁴⁷ která se stává v následném vývoji církve důležitým prostředkem posvěcování člověka.

---

⁴⁴ Srov. *Maria, zrcadlo církve*, s.37.

⁴⁵ Srov. *tamtéž*, s. 37.

⁴⁶ *Tamtéž*, s. 41 – 42. (Důraz autorka práce.)

⁴⁷ Srov. *tamtéž*, s. 43.

Panna Maria nabídla celý svůj lidský potenciál Bohu, skrze svou víru dala Duchu svatému prostor, aby v ní vybuďoval svůj Boží příbytek. Svobodně se rozhodla pro cestu plného spojení s Bohem, pro Boží styl života. I my máme stejnou šanci jít její brázdou: „Toto se děje tenkrát, když dáme Bohu svou svobodu úkonem víry a souhlasu, plným a totálním ‚ano‘ (...). ‚Jsem služebník nebo služebnice Pána. Ať se mi stane podle tvého slova!‘ Pravím amen, ano můj Bože, k celému tvému plánu, přenechávám ti sebe!“⁴⁸

2.3 Přijímání Boží vůle

Druhý vatikánský koncil ve své Věřoučné konstituci o církvi (*Lumen gentium*) prohlásil, že: „Kristovi následovníci (...) se stali při křtu víry opravdu Božími dětmi a účastníky Boží přirozenosti (...). Aby však láska v duši jako dobrá setba rostla a vydávala plody, má každý věřící rád poslouchat Boží slovo, uskutečňovat vůli Boha s pomocí jeho milosti, přijímat často svátosti, zejména eucharistii, zúčastňovat se posvátných obřadů a vytrvale se věnovat modlitbě, sebezáporu, účinné bratrské službě a cvičení všech ctností. Láska totiž jako svazek dokonalosti a naplnění zákona (srov. Ko 3,14; Ř 13,10) řídí všechny prostředky posvěcení, je jejich duší a dovádí je k cíli“ (LG č. 40, 42). K poznávání vůle Boha Otce nás zve samotný Ježíš Kristus. Celým svým vtěleným životem nám odkrývá způsob prožívání lásky k Bohu Otci a učí nás této synovské lásce, neboť *jsme v Duchu svatém účastni s Ježíšem na jeho synovství* (srov. J 20,17). Toto poznání přináší člověku blaženost, štěstí a vlévá pocit bezpečí a neporazitelnosti. Současně i radikálně mění představu člověka o sobě samém, uděluje mu novou totožnost, která se stává totožností Božího syna, dcery⁴⁹ (srov. Ef 1,3 – 14). Dokud ale „žije člověk v režimu hříchu, pod zákonem, jeví se mu Bůh jako přísný pán, který mu brání v uspokojování pozemských tužeb neodvratitelným ‚musíš – nesmíš‘. Člověku v tomto stavu se v hloubi srdce hromadí tupá zášť k Bohu, jehož vidí jako nepřítele svého štěstí, a kdyby záleželo jen na něm, byl by rád, kdyby Bůh neexistoval“.⁵⁰ Když *jsme přijali Ducha svatého, náš strach nahradila láska, která nám umožňuje v Duchu svatém volat důvěrně k Otci – Abba, jak to činí Ježíš*.⁵¹ Naše *Abba – Otče*, je výrazné v začátku modlitby *Otče náš*, kterou nám zanechal Boží Syn a kde právě tato úvodní slova „nám dávají pocítit Boha jako nesmírně citlivého tatínka, k němuž se můžeme obrátit s veškerou svobodou a vřelostí jeho dětí, ale následující slova ‚jenž jsi na nebesích‘, nám jej dávají zakusit také jako

⁴⁸ Tamtéž, s. 49 – 50.

⁴⁹ Srov. *Zpěv Ducha*, s.316.

⁵⁰ Tamtéž, s. 317.

⁵¹ Srov. tamtéž, s. 317 – 318.

všemohoucího, velkého, svatého Boha, který je od nás tak vzdálen jako nebe od země a u něhož se můžeme cítit zcela v bezpečí, dokonale chráněni. Otec, ale všemohoucí; všemohoucí ale Otec: to je pravé, úplné křesťanské pojetí Boha⁵². Zvolání *Abba* – tatínku, Otče náš, které vyslovuje *Duch svatý v nás přítomný*, pak připomíná situaci, kdy matka učí své dítě říci slovo „*táta*“, aniž by byla tímto dítětem. Může tak učinit proto, že dítě miluje a ztotožňuje se s ním, mluví to slůvko jménem dítěte.⁵³ V modlitbě *Otče náš* tedy sám *Duch svatý* mluví za nás, prosí za nás Otce, spojuje nás s ním v lásce, kterou sám je⁵⁴ (srov. Ga 4,6). Navíc, *Duch svatý* „nikdy nehlásá své vlastní jméno, ale vždy jen jméno Otce nebo Syna. Neučí nás říkat *Ruah*, tedy své jméno, nýbrž *Abba*, Otče, a *Maranatha* neboli Pane Ježíši. (...). Utěšitel zjevuje sám sebe tím, že nám ukazuje Syna, který je obrazem Boha a září jeho slávy“⁵⁵. *Duch svatý – Utěšitel, je tedy Duchem obou, je vzájemnou láskou mezi Otcem a Synem*. Právě díky němu, této Boží lásce, je i člověk přijat do láskyplného objetí Otce a Syna, neboť jsme v *Duchu svatém* účastni na Ježíšově synovství⁵⁶.

Posun od řeči zákona - kde Bůh vládne a nařizuje člověku ve smyslu: „Vykonej, co jsem ti nařídil“ k řeči v Duchu svatém - v milosti Boží, kdy prosíme Boha: „Dej mi, co poručíš!“, pomohl i svatému Augustinovi. Po odhalení těchto skutečností, změnil taktiku marného boje vůči smyslným touhám svého těla, když zvolal k Bohu: „Pane Bože! Poručíš mi zdrženlivost. Dej, co poručíš, a poruč, co chceš! (srov. Vyznání X,29)“⁵⁷. A čistotu skutečně získal.⁵⁷ *Je to novum, kterému nás učil vtělený Boží Syn. Místo sebestředních radostí, které vedou k bolesti a smrti, zvolil utrpení, které přináší nekonečnou radost*.⁵⁸ Láska, která neteče dál, nežije, je zadržována jako tok vody živé (obraz Jordánu) v hříšné lidské sebestřednosti (Mrtvém moři). *V novém životě - ve svatosti je středem a vládcem života Kristus* (srov. Ř 8,38. 14,9). Největší slova, která může člověk vyslovit, které přivádějí k prameni věčného života – k lásce, jsou „Chci Boha!“⁵⁹.

---

⁵² Tamtéž, s. 320.

⁵³ Srov. *Život pod vládou Kristovou*, s.138.

⁵⁴ Srov. *Zpěv Ducha*, s. 320.

⁵⁵ *Zpěv Ducha*, s. 322.

⁵⁶ Srov. tamtéž, s. 353.

⁵⁷ Srov. *Život pod vládou Kristovou*, s. 142 – 143.

⁵⁸ Srov. Záznam soukromého rozhovoru Otce Raniera s autorkou práce. Záznam k dispozici u autorky práce.

⁵⁹ Srov. *Život pod vládou Kristovou*, s. 210 – 211.

3. Tajemství kříže

Bůh nás svou milostí vyvádí z otroctví hříchu, aby nám umožnil nové soužití s ním skrze Ježíše, jeho cestou, jeho křížem, v Duchu Svatém: „Vášnivá láska Boží k vlastnímu lidu, k člověku, je zároveň láskou, která odpouští. *Tato láska je tak veliká, že obrací Boha proti němu samému a jeho lásku proti spravedlnosti. Křesťan v tom spatřuje zahalené obrysy kříže.* Bůh miluje člověka natolik, že se sám učiní člověkem a jde cestou až do smrti. A právě tímto způsobem usmiřuje spravedlnost a lásku.“⁶⁰

*V této části práce postupujeme do nitřnějších vazeb teologálního vztahu. Utrpení a smrt patří k věčnému životu, který umožňuje podíl na spásonosném Božím díle všem, kdo následují Kristovo utrpení. Není to masochistické vyhledávání utrpení, je to svátostný způsob života, který v sobě zahrnuje moc zmrtvýchvstání Ježíše a dává sílu pro důvěrné sjednocení s Bohem.*⁶¹

Každý světec a zejména mystik, prochází ve svém výstupu s Kristovým křížem bolestným stadiem chaosu – temnou nocí, aby se mohl stát novým stvořením, v němž vládne řád harmonie a dokonalosti.⁶² a vede až k paralele se stvořením světa. „Mystikové jsou pro křesťany jako průzkumníci (...). Skrze ně k nám přicházejí v tomto životě záblesky života věčného.“⁶³ *Cesta přijetí Kristova kříže je jediná přístupová cesta k Bohu Otci. Je to každodenní následování Kristovy poslušnosti vůli Otce. Ježíšův kříž učí člověka odolávat svodům hříšných „radostí“, které se lstivě schovávají pod zákon, aby vzápětí přinesly bolest a smrt. Skrze Ježíšův kříž, s ním přijaté utrpení, dochází člověk nekonečné radosti spásy a vysvobození z otroctví hříchu.*

3.1 Přijetí Ježíšova kříže

Ježíšova slova, zaznamenaná ve všech třech evangeliích synoptiků: „Vezmi svůj kříž a následuj mne!“ (srov. Mt 16,24; Mk 8,34; L 9,23), byla vyslovena zástupům po jeho předpovědi o vlastním utrpení: „A začal je učit, že Syn člověka musí mnoho trpět, být zavržen od starších, velekněží a zákoníků, být zabit a po třech dnech vstát. A mluvil o tom otevřeně.

---

⁶⁰ *Deus caritas est*, encyklika nejvyššího pontifika Benedikta XVI. biskupům, kněžím a jáhnům, Bohu zasvěceným osobám a všem věřícím laikům o křesťanské lásce, Praha: Nakladatelství Paulínky, 2006, s. 18. (Důraz autorka práce).

⁶¹ Srov. AHERNS B. M., *Kříž*, in: SSp, s. 437.

⁶² Srov. *Pozvání na horu Sinaj*, s. 60.

⁶³ Tamtéž, s. 61.

Petr si ho vzal stranou a začal ho kárat. On se však obrátil, podíval se na učedníky a pokáral Petra: „Jdi mi z cesty, satane; tvé smýšlení není z Boha, ale z člověka!“ (Mk 8,27 – 30). Jak tvrdá slova vůči apoštolovi, kterého si později vybral zpomezi všech dvanácti, aby mu svěčil pozemské vedení rodící se církve (srov. J 21,15 – 17). *Boj se zlem se nevyhýbá ani těm, kteří jsou v těsné blízkosti samotného Pána Ježíše Krista*, jak to dosvědčují životy svatých. Příkladně uveďme výpověď mystického učitele - svatého Jana od Kříže: „Neboť když Bůh prokáže duši tu milost, že jí dává zakusit nějaké to sousto z dober a bohatství, jež má pro ni připravené, hned se ve smyslové části pozvedá zlý služebník žádosti či otrok nezřízeného hnutí nebo jiné vzpoury této nižší části, aby ji v tom dobru zabránil (...). A když Jeremiáš zakusil toto bídné zacházení, jež duše snáší z tělesného zajetí, řekl co do duchovního smyslu Izraeli: *Je snad Izrael služebníkem nebo otrokem, že je takto zajat? Lvi na něho řvali* (2, 14-15), atd. Lvy se zde rozumí žádosti a vzpoury tohoto tyranského krále smyslovosti, o nichž jsme mluvili.“⁶⁴

Obraz Boha, jako pevné a vysoké skály, klade před věřící existenční rozhodnutí, abychom se nelekli těžkostí výstupu na tuto horu, vždyť je to výstup z pomíjivého světa do života věčného.⁶⁵ *Těžkosti, které tento výstup provázejí, jsou smrtícím střetem mezi Boží svatostí a vzpourou lidské hříšnosti,*⁶⁶ Proto se žádá u tohoto výstupu k Bohu *obnova srdce přijetím Ježíšova kříže: Je to opuštění pozice sebelítosti a vzpoury, je to exitus dosavadnímu způsobu života podle těla, abychom se mohli v nekonečné lásce vrátit v Kristu tam, kde je náš domov, k našemu Stvořiteli,*⁶⁷ *neboť z lásky jsme byli stvořeni a její ztráta v nás i Bohu je útrpná* (srov. vstupní myšlenku papeže Benedikta XVI. v úvodu kapitoly).

Cesta sjednocování s Bohem, přijetí Kristova kříže, není ani v těch nejtemnějších chvílích bez jeho přítomnosti, i když přináší tento prožitek. Není tu absence Boží lásky, ale je to hříchem oslabené lidské tělo, které vychází z temnot hříchu a proto jej veliký příliv Božího světla může na nějakou dobu oslepit. Zkušenost Šavla se zjevením Ježíše to potvrzuje (srov. Sk 9,1 – 9). Pocitu odloučenosti od Otce se nevyhnul ani samotný Boží Syn. V hodině smrti do krajnosti naplněn hříchy všech, kteří jsme se od něj odvrátili, od Adama a Evy až ke generacím na konci časů, zvolal: „Bože můj, Bože můj, proč jsi mě opustil?“ (Mt 27,46) V zápětí jako vždy, plný poslušnosti v lásce Otcově vůli a z lásky k nám, nemocným hříchem, se mu odevzdal: „Otče, do tvých rukou odevzdávám svého ducha“ (L 23,46). Ježíšův kříž a tedy i všech, kdo jdou jeho cestou a sdílí s ním Boží synovství, je křížem i Boha Otce, v Duchu svatém, jak si to můžeme uvědomit z výše uvedeného citátu papeže Benedikta XVI.

---

⁶⁴ Srov. Sv. JAN OD KŘÍŽE, *Duchovní píseň*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2000, s. 129.

⁶⁵ Srov. *Pozvání na horu Sinaj*, s. 33 – 34.

⁶⁶ Srov. tamtéž, s. 56.

⁶⁷ Srov. tamtéž, s. 56 - 58.

Zjednodušeně – analogicky si můžeme představit sjednocení utrpení kříže Boha a člověka v příloze č. 2 (viz výstup skrze kříž od základové roviny A, jenž se promítá v každém dalším stupni A1 – A5..., až do samotného bodového epicentra Boží lásky). ***V každé rovině výstupu cesty k Bohu je kříž stoupajícího ukotven v Bohu, a tedy prožíván v Duchu svatém celou Nejsvětější Trojicí*** : „Na této cestě není samo o sobě nic mystického nebo mimořádného“, uvádí náš průvodce a dodává, že: „je otevřena všem pokřtěným. Spočívá v „přednášení záležitostí Bohu“ (srov. Ex 18,19). Mohu se sám rozhodnout, zda vykonám, či nevykonám určitou cestu, práci, návštěvu, koupi, a po svém rozhodnutí se modlit k Bohu, aby ona záležitost dopadla dobře. Jestliže se však ve mně zrodí láska k poslušnosti Bohu, budu jednat jinak. Nejdřív se zeptám Boha (...) – modlitbou – je-li jeho vůle, abych vykonal onu cestu, práci, návštěvu (...), v každém případě bude aktem poslušnosti k Bohu a ne mou vlastní iniciativou.“⁶⁸ *V prvním případě prosby se jedná o osobní kříž, s projevem životních, hříchem způsobených těžkostí, kterých původ prosebník nemusí vnímat pravdivě, komplexně, neboť nemá nad nimi nadhled ani vhled, jako jej má Boží vševědoucnost a láska. Jeho rozhodnutí, i když je v prosbě o pomoc nakonec odevzdané Bohu, ani nemusí vyjít, neboť Boží vůle nás před neblahými důsledky tím ochránila (srov. příl. č.2, poloha A, kde není ještě výstup duše ze sebe). Člověk zůstává až následně, po svém rozhodnutí - ve své prosbě, upřený na Boha. Jeho rozhodnutí nemělo ještě nadhled - nevyšlo ze svého hříšného lidství na úroveň odevzdanosti se Bohu do vyšší úrovně (A1, A2...A6), v aktu modlitby a odevzdanosti se do Boží vůle. Ve druhém případě (srov. poloha A1 – A5...), se jedná o kříž Ježíšův, který on nese za nás. Jeho přijetí člověkem je výrazem omluvy Otcí a obnovené podřízenosti se jeho vůli, skrze synovské sjednocení v Ježíšově oběti. Je vycházením z hříšného sobectví v modlitbě a odevzdanosti lidského života do služeb Bohu, je výstupem k Otcí spolu s Kristem. V Kristově kříži dokáže duše skrze Ducha Svatého své osobní lidské potřeby redukovat, neboť se chce podílet s Kristem na jeho lásce a pomoci ostatním, jak to zachytává Otec Raniero ve svém rozjímání o Panně Marii.⁶⁹ Navíc, duše spojená s Kristovou vůlí rozpoznává svou cestu domů, ke svému Otcí.*

Jen z Boží milosti se dostává věřícímu a zejména pak světci, hluboké zkušenosti, jenž překračuje hranice lidského chápání a vyjádření, neboť se dotýká království přesahujícího tento svět a jenž jej naplňuje nevyslovitelnou touhou po blízkosti Boha a dává mu sílu vytrvat na této cestě. Abychom se nelekli těžkostí cesty, které provázejí mystiky a největší světce, je nutné si uvědomit, že křesťanství není školou mysticismu a nemůžeme si stavět mystický prožitek jako ideál naší vlastní cesty. Bude-li nějakému křesťanovi dáno, aby byl opravdu

⁶⁸ Život pod vládou Kristovou, s.186.

⁶⁹ Srov. Maria, zrcadlo církve, s. 147- 148.

mystikem, pak musí mít na zřeteli, že je ponejprve křesťanem, který je ve službách církve, poznávající Boha podle Nového Zákona.⁷⁰ *Hříšná lidská přirozenost pociťuje při plnění Boží vůle tíhu, která „nespočívá v perfektním vykonání příkazu, ale v přijetí vůle toho, kdo přikazuje, za svou. Taková byla poslušnost Syna; on s Otcem dokonce sdílel jednu a tutéž vůli.(...) pro Ježíše nebylo uposlechnutí snadné, ale naopak těžké (...); stálo ho krvavý pot, protože Boží Syn uposlechl „podle lidské přirozenosti‘. Tak dokonalou poslušnost musel realizovat s naší lidskou vůli. Jako člověk musel dosáhnout poslušnosti, jaké je schopen Bůh.“⁷¹ Zlo, které se nás zmocnilo prvotním hříchem, překonal Boží Syn dobrem, Boží vůlí – láskou, kterou Bůh je. „Nemějte tedy starost a neříkejte: co budeme jíst? Co budeme pít? Co si budeme oblékat? (...) Váš nebeský Otec přece ví, že to všechno potřebujete. Hleďte především jeho království a spravedlnost, a všechno ostatní vám bude přidáno. Nedělejte si tedy starosti o zítřek; zítřek bude mít své starosti. Každý den má dost vlastního trápení“ (Mt 6,31 – 34). K tomu nám sám Kristus dal slib : „A já, až budu vyvýšen ze země, přitáhnu všechny k sobě“ (J 12,32).*

3. 2 Křesťanská askeze, cesta k životu

Křesťanská askeze je duchovní zkušeností z účasti na Kristově velikonočním tajemství, je lidským prostředkem pro dosažení života lásky a projevem úsilí přijmout dar spásy nabízený Duchem svatým.⁷² Askeze je cvičení cesty k Bohu , které nese známky lidského umrtvování i Boží milosti. Přináší pravdivý obraz o sobě, učí zdržet se posuzování druhých a pokorně přijímat vlastní ponížení v hříšné přirozenosti. Vede k systematičnosti , přiměřenosti i důslednosti. Může se praktikovat jak v individuálním, tak kolektivním soužití.⁷³

*„Chci-li následovat Krista, nesmím se stavět na svou stranu, hájit se, zastávat se sebe nebo své přirozenosti, lpět na sobě ve snaze, zabezpečil svůj život. Ale naopak, musím říct ,ne‘ sobě a svým přirozeným sklonům, zřici se sebe a dát se k dispozici Bohu až k smrti.(...) buď zapřeme sebe, nebo zapřeme Krista. Nemůžeme říci jednomu ,ano‘, aniž bychom řekli druhému ,ne‘, protože obojí – tělo a duch – mají protichůdné tužby (srov. Ga 5,17)“⁷⁴. *Aasketický styl života je velmi těžký, neboť hříchem zasažená lidská přirozenost chce svůj život zachránit a ne ho ztratit. Proto se snaží obhájit svůj prostor, usiluje se udržet Boha**

⁷⁰ Srov. MOIOLI, G., *Mystika křesťanská*, in: SSp, s. 554.

⁷¹ *Život pod vládou Kristovou*, s. 98. (Důraz autorka práce).

⁷² Srov. GOFFI, T., *Askeze*, in: SSp, s. 53.

⁷³ Srov. BERNARD, CH. A., *Askeze*, in: SSp, s. 40 nn.

⁷⁴ *Maria, zrcadlo církve*, s. 88.

*mimo své hranice, aby neohrozil její klid a její samostatnost – žádá, aby mohla odpočívat ve svých malinkých lidských věcech a chce přenechat Bohu věci božské. Boží milosrdenství ale zná tuto naši nesnáz a oceňuje už i naše pouhé přání o sebezápor, je-li upřímné.*⁷⁵

„Nejčastější modlitba v čase zkoušek zůstává stále stejná: (...) ‚Jsi spravedlivý Hospodine!‘ Těmito třemi slůvky mě člověk odzbrojil a může říct, co chce, přiznává Bůh“⁷⁶ (srov. Dt 32,4nn.; Da 3,28nn.). Velmi markantní je z toho úhlu příběh Jóba a jeho přátel, který odkrývá charakter oranta (modlícího se). V Jóbově jednání můžeme zaznamenat stopy oddanosti Bohu Otci, jakou měl Boží Syn, v němž „je doveden k dokonalosti vnitřní souhlas srdce a celé bytosti s Bohem. Otec Ježíše vždy vyslyšel, protože jeho Syn dělal jen to, co bylo Bohu milé (srov. J 4,34; 11,42); vyslyšel ho ‚pro jeho zbožnost‘, tj. pro synovskou podřízenost. Na tomto absolutním vrcholu modlitby, kterého dosáhl Boží Syn, se uskutečňuje jedinečné přizpůsobení vůle; protože člověk nežádá, co Bůh nechce, dochází k tomu, že Bůh chce všechno, co člověk žádá“.⁷⁷ Z toho úhlu jasně odlišujeme i jednání Joba od jednání jeho přátel, kteří sice ctí Boha svými ústy, ale srdcem jsou mu vzdáleni (srov. Jób 3,1nn.; 4,1nn.). Na rozdíl od nich Jób, i když podstupuje strašnou zkoušku a zoufá si, nepřestává věřit Bohu. Jeho přátelé v této Jóbově zoufale těžké situaci s ním ale neprojevují soucit, naopak, vášnivě ho poučují o spravedlnosti Boží. Jób zmaten svou situací a jednáním přátel, neví, co provedl. Předkládá svou bídu Bohu (srov. 7,1nn.), hádá se s Bohem (srov. 11,1nn.), vyčítá mu své narození a žádá od něj vysvětlení svého trápení. Náš průvodce výklad k tomuto příběhu uzavírá slovy: „Obhajoba přátel je laciná; svou podstatou je pokrytecká a falešná, protože neprošla ohněm soužení. Je to obhajoba domýšlivce, který si myslí, že by se v té situaci zachoval lépe; člověka, který věří, že ví o Bohu všechno a tím ho hluboce uráží, neboť nerozpoznal, kdo Bůh ve skutečnosti je, a opomněl úctu k bolesti, která je Bohu tím nejsvětějším“.⁷⁸

Odříkání se vlastních představ o životě, hledání Boží vůle, je formou křesťanské pokory, křesťanské askeze, která není pouhým zřeknutím se jistých výhod a zajištění hříšného lidství. Je to výstup od víry v Boha na stupeň důvěry Bohu. Zkušenost apoštola Petra je dramatickou ilustrací tohoto výstupu, který vyžaduje zapřít sám sebe, neboť v opačném případě zapíráme Krista. Apoštolský život patří svým povoláním již do nadpřirozeného řádu, uvádí Ch.A.Bernard ve výkladu charakteristik křesťanské askeze, a proto dává zakoušet vlastní bezmocnost při přibližování Božího království, i když na straně druhé přináší i plnost

⁷⁵ Srov. tamtéž, s. 90.

⁷⁶ *Život pod vládou Kristovou*, s. 134.

⁷⁷ Tamtéž, s. 137. (Důraz autorka práce).

⁷⁸ Tamtéž, s. 136.

*prožitku radosti při šíření této radostné zvěsti světu.*⁷⁹ Celá církev má apoštolský charakter a toto poznání se vztahuje na ni celou, v její historické posloupnosti, nejenom na apoštoly a jejich nástupce – biskupy: „Apoštol má být ‚Kristovou vůní‘ (srov. 2. K 2,15), ale stane se jí pouze tehdy, bude-li se neustále cvičit v navazování a prohlubování jednoty s Kristem skrze modlitbu a svátostný život.“⁸⁰ Nevíme, jak vypadala Mariina modlitba, ale můžeme tušit čím procházela její modlící se duše, na základě pozdějších zkušeností svatých a mystiků, kteří prošli nocí víry a jejichž duše byli přetvořeny v Krista.⁸¹ Tak např. Svatý Jan od Kříže toto sjednocování lidské duše s Kristem přibližuje slovy: „ Duše vidí, že má v Bohu svůj přirozený život pro bytí, které má v něm, a také svůj život duchovní pro lásku, s níž ho miluje, stěžuje si a nařiká, jak jí může tak křehký život ve smrtelném těle bránit v tom, aby se těšila z tak silného, opravdového a příjemného života, jaký žije v Bohu přirozeností a láskou . (...) když duše nějakým způsobem dojde k vnitřnímu sjednocení lásky, už v ní nepracují duchovní mohutnosti, a tím méně (mohutnosti) tělesné, nakolik je v ní již dílo sjednocení lásky vykonáno a duše je navyklá na lásku, a tak mohutnosti ustávají v činnosti, protože prostředky, když dojdou k cíli, přestávají působit. A tak to, *co duše dělá, je láskyplná péče v Bohu, to znamená, že trvale miluje jednotící láskou*“⁸². Vzhledem k charakteru práce lze tady jen stručně naznačit složitou, bolestí a láskou naplněnou cestu sjednocování lidské duše s Kristem - s jeho vůlí, která odpovídá náročnému výstupu lidské duše ze světského otroctví hříchu do Božího Království lásky, umožněném Kristovým vykoupením a spásou. Na této cestě s Kristovým křížem je stále důležité vědomí, že jsme hříšní lidé. *Sebevětší snaha zalíbit se Bohu, i při jeho nekonečné milosti, nás bez vlastního úsilí o čistotu srdce, o větší sjednocení s Kristem, nemůže přivést do Božího království.* Povzbuzením k tomu, ať jsou slova papeže Benedikta XVI.: „Toto sjednocení však není vzájemným slitím, není to utonutí v bezejmenném oceánu božství, protože se jedná o jednotu, kterou tvoří láska, v níž Bůh i člověk zůstávají každý sám sebou, a přece se stávají plně jednotou: ‚Kdo se však oddá Pánu, je s ním jeden duch‘ (1 K 6,17)“.⁸³

⁷⁹ Srov. BERNARD, Ch.A., *Askeze*, in: Ssp, s. 48.

⁸⁰ Tamtéž, s. 49.

⁸¹ Srov. *Maria, zrcadlo církve*, s. 144 -145.

⁸² Sv. JAN OD KŘÍŽE, *Duchovní píseň*, s. 68, 122. (Důraz autorka práce.)

⁸³ *Deus caritas est*, s. 19.

4. Zápas o křesťanskou čistotu srdce

Ježíšovo Horské kázání (srov. Mt 5,1-11) je učením o čistotě lidského srdce. Je to učení, které nám sděluje, že Bůh ví o všech našich trápeních, a chce, abychom mu tato trápení odevzdávali, neboť nás v důvěře v něj vedou do Božího království. *Ježíšův kříž posiluje svatost člověka v teologálním vztahu, neboť očišťuje naši lidskou přirozenost od hříchu. Učí nás oddělovat tělesné potřeby, zatížené naší hříšností, od potřeb, které v nás probouzí Duch svatý* (srov. Ga 5,24); *odlučovat to, co je z víry, od toho, co je ze zákona* (srov. Ga 5,11); *odlišit člověka nového – pokřtěného v Kristu, od člověka starého, který je ještě v moci hříchu* (srov. Ř 6,6); *odlišit věřícího od nevěřícího* (srov. 1 K 1,18) a *křesťana od světa* (srov. Ga 6,14). Celá církev je povolána k tomu, aby podobně jako Panna Maria tehdy, stála i ona dnes a neustále v těsné blízkosti dnešním ukřižovaným – chudým, utiskovaným, trpícím, ponížovaným. Ve své víře jim má dodávat naději, že utrpení prožívané v Kristu má smysl, neboť, všichni spojení s ním v tomto utrpení, umíráme otroctví hříchu a jeho vzkříšením s ním společně povstáváme do života věčného.⁸⁴ Už apoštol vyzýval věřící: „Dávejte si dobrý pozor, jak žijete, aby jste si nepočínali jako nemoudří, ale jako moudří; ***nepromarněte tento čas***, neboť nastaly dny zlé. Proto nebuďte nerozumní, ale ***hled'te pochopit, co je vůle Páně***“ (Ef 5,15 – 17 ; důraz autorka práce). Oporou je nám vždy *inspirace Božím slovem skrze Písmo a modlitbu. Určuje dorozumívání jak v teologálním vztahu, tak mezi členy církve a umožňuje život v Duchu svatém skrze víru, lásku a naději. Modlitba víry má očistný účinek, který se projevuje v odumírání starého způsobu žití podle těla. Bůh je Alfa a Omega – začátek života a cíl našeho putování* (srov. Zj 22,13 – 14). *Jemu sloužíme celým potenciálem svého bytí i času. Církev - tělo Kristovo, chrání a rozvíjí svatost všech svých údů, v neustálém procesu modlitby a liturgického slavení je posvěcován i celý časný svět. Závěr práce nás vede k liturgickému posvěcování života, jako prameni i vrcholu naší křesťanské cesty.*

4.1 Očistná síla modlitby

O nezastupitelné síle modlitby Páně v různých situacích života nejsou pochybnosti: „Neexistuje žádná duchovní ani časná potřeba, žádný duševní stav, který by v modlitbě Páně nenašel prostor a nemohl se v něm proměnit v modlitbu (...) Otčenáš je především modlitbou pro dobu zkoušek. Modlitba, kterou Ježíš zanechal apoštolům, je očividně podobná té, kterou

---

⁸⁴ Srov . tamtéž, s. 110.

se sám modlil k Otci v Getsemanech. On nám ve skutečnosti odkázal *svou* modlitbu. V Getsemanech se obrací k Otci se slovy: ‚*Abba*‘, Otče (Mk 14,36), nebo ‚*Otče můj*‘ (Mt 26,39); modlí se, aby se děla ‚*Otcova vůle*‘, prosí, aby ‚*odňal jeho kalich*‘, jako my prosíme, abychom byli ‚*zbaveni zlého*‘ a nebyli ‚*vedeni v pokušení*‘, to je ve zkoušku. Jakou úlevu nám přináší vědomí, že Duch svatý se v nás v době zkoušek a tmy nepřestává modlit Ježíšovou modlitbou z Getseman“.⁸⁵

Láska člověka k Bohu není dokonalá v tomto pozemském životě. Ježíš je nejen vzorem dokonalé lidské lásky, je i cestou jejího zdokonalování v člověku, pravdivostí jejího žití, věčným životem pro ty, kdo se ním nechají vést (srov. J 14,6 – 7). Vede nás, jako své bratry, v Duchu svatém k Otci (srov. Zj 22,3 – 5). „V této eschatologické perspektivě svatý Pavel vyzdvihuje ‚*ospravedlnění v Kristu*‘ určené již ‚*historickému člověku*‘, každému člověku ‚*včera, dnes a zítra*‘ v dějinách světa a také v dějinách spásy: ospravedlnění je podstatné pro vnitřního člověka a je určeno právě onomu ‚*srdci*‘, na které se Ježíš odvolal, když mluvil o ‚*čistotě*‘ a ‚*nečistotě*‘ v mravním smyslu. Toto ‚*ospravedlnění*‘ z víry netvoří prostě nějakou dimenzi božského plánu spásy a posvěcení člověka, nýbrž je podle svatého Pavla *autentickou silou, která působí v člověku a jež se projevuje a prosazuje v jeho skutcích.*“⁸⁶

Láska je základním kritériem svatosti, jejíž rozměry je potřeba evidovat. Promítá se specificky v jednotlivých modelech spirituality⁸⁷ a dává jednotný charakter svatosti celé církvi:

1. *Christický rozměr svatosti* – vnímá povahu našeho sjednocování s Kristem, *jsme povoláni ke svatosti, jako údy těla Kristova;*

2. *Ontologický rozměr svatosti* – odhaluje *naš potenciál bytí,* jeho uvážené prožívání ve *spojení s Bohem,* jeho dynamický charakter – mravní vývoj;

3. *Jednotu svatosti i skrze různost povolání každého člověka* – která je projevem naprosté Boží svobody a iniciativy, neboť *Bůh se svým voláním obrací zvláště ke každému z nás, chce navázat osobní spojení, osobně ho vést;*

---

⁸⁵ *Život pod vládou Kristovou,* s. 140.

⁸⁶ *Teologie těla. Katecheze Jana Pavla II. o lidské lásce podle Božího plánu,* Praha: Nakladatelství Paulinky, Třetí, rozšířené vydání, 2006, s. 241.

⁸⁷ *Spiritualitu* chápeme podle vymezení V. KOHUTA jako určité konkrétní modely života, které se týkají tzv. životních stavů - laická, řeholní a kněžská spiritualita a jejich specifikací - rodinná, manželská, jednotlivých řeholních rodin, misijní atd., také určitých skupin osob – hnutí v církvi, i jednotlivých profesí; tak jejich prameny- biblická, pavlovská atd., či teologické důrazy – eschatologická, kristocentrická atd., ale i zařazení časové – starověká atd., či zeměpisné – francouzská, atd. Má povahu „ životní syntézy celého Kristova tajemství, vytvořenou pod vlivem Ducha svatého tak, že uspořádává jeho jednotlivé prvky kolem konkrétního stavebního principu, jenž pak charakterizuje jeho celkový projev“ Srov. in SSp, s. 905, 912.

4. *Eschatologický rozměr svatosti – postupnost rozvoje svatosti*, neboť náš život s Bohem dosáhne své plnosti až ve věčnosti, do které putujeme s Kristem (srov. LG 48);

5. *Církevní rozměr svatosti – vyžaduje spojení lásky k Bohu s láskou k bližnímu* – takto probouzená spiritualita pobádá ty, kdo jsou v Kristovi, aby se již nyní sjednocovali v jeho lásce, sdružili se navzájem v hledání Krista a oslavě Otce;

6. *Společenství s těmi, kdo jsou v Kristu ve slávě* – putující s Kristem na zemi i ti, co už jsou v jeho slávě, všichni – *i když na různem stupni vývoje, jsme spojeni ve stejné lásce k Bohu a bližnímu, máme jeho Ducha a srůstáme v jednu církev* (srov. LG 49).⁸⁸

Bohatá vnitřní členitost procesu svatosti církve se projevuje v modlitebním rozjímání jednotlivých článků církve. Je výrazem i jejich vnitřního sjednocování v těle Kristově skrze Ducha svatého. Otec Raniero zdůrazňuje neoddělitelnost svatosti církve od její hlavy - Ježíše Krista, jak je to vidět v komplexu jeho tří základních prací.⁸⁹

Společným jádrem procesu sjednocování církve v Kristu je modlitba a liturgické posvěcování Božím slovem. Je to vrchol našeho putování za Kristem, ***neboť není možné žít Kristův život jinak než v jeho slově, od naslouchání k plnosti jeho žití, jako je to ve vztahu Písma, psaného Božího slova a vtěleného Božího Slova, Ježíše Krista.***

Modlitba církve vyjadřuje její touhu po Bohu. Církev nepřestává toužit po jeho blízkosti, neboť je naplněná Duchem svatým. *Její modlitba je bez přerušení stvrzována posvátnou liturgií, včetně permanentní modlitby liturgie hodin.* „Aby se však naplno dosáhlo těchto účinků, je nutné, aby věřící přistupovali k posvátné liturgii se správnou přípravou ducha, aby své myšlení uvedli v soulad s ústním projevem, aby spolupracovali s Boží milostí a nepřijímali ji nadarmo.“⁹⁰ Modlitbou bez přerušení byla i Mariina modlitba, jelikož pramenila z víry, lásky a naděje.⁹¹ „Pravá víra není nikdy výsadou nebo ctí“, doplňuje *obraz modlitby v Duchu svatém* náš průvodce, „ale je to vždycky tak trochu smrt“.⁹² Je to odumírání starému způsobu života podle těla a otvírání se způsobu žití v Duchu svatém – nasloucháním a žitím v lásce. Člověk je odpovědný nejen za svůj život, ale i za okolní svět. Proto se *křesťanova modlitba „nikdy nemůže oddělit od událostí a od dějin spásy a musí se do nich zapojit jako slovo, které nese ovoce lásky, spravedlnosti, tvořivosti a věrnosti“*.⁹³

Otec Raniero obrací pozornost křesťanského života podle Ducha na *kontemplativní modlitbu* (jak jsme názorně uvedli již v kap. 2.1), pro kterou je charakteristické hledání co

⁸⁸ Srov. MOLINARI, P., *Svatý*, in SSp, s. 949 nn.

⁸⁹ Jedná se o citována díla: *Život pod vládou Kristovou; Maria, zrcadlo církve; Zpěv Ducha.*

⁹⁰ *Sacrosanctum concilium*, č. 11, in: Dokumenty II. vatikánského koncilu.

⁹¹ Srov. *Maria, zrcadlo církve*, s. 146 -147.

⁹² Tamtéž, s. 38. (Důraz autorka práce.)

⁹³ HÄRING, B., *Modlitba*, in SSp, s. 526. (Důraz autorka práce.)

nejosobnějšího přístupu k tajemství víry.⁹⁴ V osobní kontemplativní modlitbě – *meditaci* (jako jejím obecném základu, *na rozdíl od mystické kontemplace, jejího - užšího smyslu -* jenž se projevuje v plné pasivní odevzdanosti Božímu působení), je důležitá procítěná vazba na Písmo svaté – *lectio divina*.⁹⁵ „Když hovoříme o duchovním smyslu Písma, můžeme zdůraznit teologickou dimenzi víry, jindy zase mravní rozměr či zase eschatologický horizont. (...) *‘Littera gesta docet; quid credas allegoria; moralis quod agas; quo tendas anagogia’* (Litera tě učí tomu, co se událo; alegorie tomu, v co máš věřit; mravní význam tomu, co máš dělat; anagogie tomu, k čemu máš směřovat).⁹⁶ Pro ilustraci uvádíme zkrácený záznam z rozjímání našeho průvodce nad Pavlovým povzbuzováním k lásce, které ho přivádí k myšlence proroka Jeremiáše: „Zorejte si úhor, nesejte do trní! Obřežte se kvůli Hospodinu, obřežte svá neobřezaná srdce (...) a to pro vaše zlé skutky“ (Jr 4,3-4). Otec Raniero rozjímá postupně tuto myšlenku slovy: „Odsuzování překypující odporem a nepřátelstvím je trním, o kterém mluvil prorok Jeremiáš. Musí být vytrženo z kořenů a spáleno, musí být vypleto z našeho srdce. Ježíš říká: ‚Nesud’te, abyste nebyli souzeni.‘ (...) Moc křesťanské lásky se projevuje tím, že dokáže změnit i znaménko soudu a čin nelásky proměnit v čin lásky. (...) Dalším z rozhodujících znaků vnitřní lásky, úzce spjatým s předchozím je úcta. ‚V úctě dávejte přednost jeden druhému‘ (Ř 12,10). (...) Nový zákon lásky nespočívá v tom, že budeme lidem dělat to, co oni dělají nám (jak tomu bylo ve Starém zákoně, kde platilo heslo zub za zub), nýbrž v tom, že se k lidem chováme tak, jak se Bůh zachoval k nám : ‚Jako Pán odpustil vám, odpouštějte i vy‘ (Ko 3,13)“.⁹⁷

Jak je vidět, naznačený *tok myšlenek meditujícího autora je inspirován Písmem*. Tak v teologálním vztahu začíná dialog v Duchu svatém. Je to dialog, který má pramen uvažování vždy v Bohu – střídají se myšlenky Písma s lidským uvažováním, které je ukotveno v Bohu. *Radost z tohoto setkání je oboustranná, neboť je výrazem sjednocování lidské vůle s Boží vůlí, je projevem pravdivého rozhovoru s navršením daru Boží moudrosti člověku, jenž je naplněn světlem lásky a vzájemné touhy po dalším setkání. Písmo svaté a modlitba jsou nepostradatelným, základním spojovacím článkem rozvoje teologálního vztahu. Uvádí člověka do hlubin Ježíšova Božství a dávají ve víře, lásce a naději prostor jeho vlastnímu růstu svatosti.*

⁹⁴ Srov. BERNARD, CH. A., *Kontemplativní modlitba*, in SSp, s.406.

⁹⁵ Srov. tamtéž, s. 407.

⁹⁶ *Pascha. Putování za nepomíjejícím*, s.27.

⁹⁷ *Život pod vládou Kristovou*, s.152 – 156.

4.2 Posvěcování času v křesťanském životě

Dialog člověka s Bohem má široké možnosti realizace, přesto si uvědomujeme, že nejintenzivnější je tam, kde je záruka autentičnosti, a to je liturgické slavení tajemství Ježíšovy oběti v dějinách spásy.⁹⁸ „Aby uskutečňoval tak velké dílo, je Kristus stále přítomen ve své církvi, především v liturgických úkonech. Je přítomen v mešní oběti jak v osobě sloužícího kněze, neboť ,tentýž nyní přináší oběť skrze službu kněží, který se tenkrát obětoval na kříži‘, tak zejména pod eucharistickými způsoby. Je přítomen svou mocí ve svátostech, tak že když někdo křtí, křtí sám Kristus. Je přítomen ve svém slově: to mluví on, když se církvi předčítá Písmo svaté. I tehdy je přítomen, když se církev modlí a zpívá, jak to slíbil: ‚Kde jsou dva, nebo tři shromáždění ve jménu mém, tam jsem já uprostřed nich‘ (Mt 18,20)“ (SC č. 7). **Liturgické slavení velikonočního tajemství (Pascha) oživuje každodenní život křesťana v odumírání jeho životu podle těla, a dává mu při jeho spojení v Kristově eucharistické oběti zakoušet s ním život věčný** (srov. výše uvedenou pasáž o svátosti eucharistie, v části 2.1). Dodává liturgickému tajemství jeho opravdivost, neboť liturgické slavení vnímáme jako „Paschu Církve“ jejíž průnik lidským životem představuje „osobní Paschu.“⁹⁹ Skutečná Kristova Pascha a Pascha církve vyjadřují vztah mezi událostí a svátostí, mezi dějinami a liturgickým slavením dějin spásy, kdy oltářní svátost obnovuje Kristův úkon spásy jeho skutečnou přítomností v eucharistii. Liturgie slavená s vědomím víry ve spásonosný význam Ježíšovy oběti, spojuje lidskou mysl přímo s touto událostí. *Samotná svátost se stává událostí ne historickou, ale duchovní.*¹⁰⁰ **Spojení s Kristem v jeho dobrovolné oběti, usmírujeme skrze něho Boha Otce, kterého jsme urazili svou lidskou neposlušností**. Jelikož hřích porušil Boží práva, bylo nutné odčinit tuto urážku - nekonečně velikého Boha náhradou nekonečné hodnoty, kterou nemohl nabídnout žádný člověk, jenom samotný Bůh Syn svým vtělením, smrtí a zmrtvýchvstáním.¹⁰¹ Přitom všem nevidíme žádný projev chladu Boží spravedlnosti, ale naopak, jeho vrcholné lásky. *Bůh nejenže dobrovolně přijímá dvojí utrpení naší urážky - skrze naši odvrácenost od něj, které stvořil k obrazu svému, ale navíc nás zachraňuje dějinným procesem spásy, který završuje utrpením dobrovolné oběti svého jediného Syna* (srov.Ř 8,32nn).

⁹⁸ Srov. RUFFINI, E., *Liturgické slavení*, in SSp, s.481.

⁹⁹ Srov. CANTALAMESSA, Raniero, *Tajemství Krista. Velikonoční tajemství*. „Čo znamená tento obrad?“, Bratislava: Serafín, 2001, s.67.

¹⁰⁰ Srov. tamtéž, s.73 – 74.

¹⁰¹ Srov. tamtéž, s. 96 -97.

Kristův spásonosný život, jeho utrpení, smrt a zmrtvýchvstání můžeme ve víře prožívat jako přítomné a účinné také ve všech znameních viditelné Boží milosti, jenž jsou vyjádřením *Působnosti Ducha svatého ve svátostné ekonomii*.¹⁰² Skrze ně je umožněn styk věřících s Kristem a jeho prostřednictvím s celou Trojicí, „především v církvi jako základní svátosti (*Grundsakrament*), neboť ona je viditelným a účinným znamením smyslu nepostižitelného vzkříšeného Pána, a následně v ostatních znameních, z nichž sedm je výslovně definováno (křest, biřmování, eucharistie, smíření, pomazání nemocných, manželství, kněžství)“.¹⁰³

Závěr putování s Otcem Ranierem po hlubinách teologálního vztahu, který se vyvíjí od řeči podle těla (zákona) k řeči v Duchu svatém, patří připomínce, že jsme poutníci na této cestě s Ježíšem, kteří denně podstupují zápas o očišťování svého srdce. Ten začíná naší starostlivostí o čistotu slova: „Pravím vám, že z každého planého slova, jež lidé promluví, budou skládat účty v den soudu. Neboť podle svých slov budeš ospravedlněn a podle svých slov odsouzen“ (Mt 12,36 – 37). Čas, který nám Bůh vyměřil pro život na zemi, je součástí Božího plánu spásy a podřízený jeho řádu (srov. Ef 5,16; Kol 4,5). Na místě jsou slova našeho průvodce: „V jaké míře se ohlašovatelovo srdce tajně setká s Božím srdcem a pohledem, v takové míře bude vycházet Boží slovo z jeho úst a utvrzovat bratry“.¹⁰⁴ ***Je na každém z nás, jak nakládáme se svým časem, do rukou kterého vládce ho vkládáme.*** Zkušenost s otroctvím hříchu je pro nás útrpná. *Zkušenost s Bohem úchvatná, probouzí stále větší touhu po jeho blízkosti.* Neustála touha po Bohu se stává naší permanentní modlitbou a posvěcuje tím darovaný nám život ve světě a čase a otvírá cestu domů – do Božího království.

---

¹⁰² Srov. KOHUT, Pavel, Vojtěch, *Co je spirituální teologie?*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007, s. 25 -26.

¹⁰³ Tamtéž, s. 25.

¹⁰⁴ CANTALAMESSA, Raniero, *Tajomstvá Krista. Tajomstvo verejného účinkovania. „Prehovoril Syn“*, Bratislava: Vydavateľstvo Serafin, 1999, s. 74. (Překlad autorka práce).

Závěr

Základem, na kterém stojí rozvoj teologálního vztahu je láska. Bůh sám je láska, on nám dává život, z jeho iniciativy zažíváme všechna dobra, jako projevu jeho lásky. Chce se v této lásce s námi těšit, sdílet se v nekonečných projevech způsobu jejího žití, tak jak to činí uvnitř sebe sama - v Nejsvětější Trojici. Ani po upadnutí člověka do hříchu se nás nezříká, neboť *jeho láska je odpouštějící, je věrná, pravdivá, trpělivá, laskavá, nedá se vydráždit, nepočítá křivdy a ať se děje cokoli: láska vydrží, věří, láska má naději a vytrvá. Láska nikdy nezanikne* (srov. 1 Kor 13,4 – 8).

Lidské srdce, stvořené pro lásku, je hříchem zraňováno a touží po lásce. *Bůh i v této, pro něj bolestné situaci lidského odvrácení se od něj, přijímá jako první v sobě kříž utrpení. Je to kříž střetu jeho lásky proti spravedlnosti, ve kterém obětuje z lásky k lidem svého jediného Syna, aby nás spasil. Jeho láska je oživující a dál provází člověka celými dějinami, které se stávají dějinami lidské spásy.*

Dokud je středem lidského života vlastní – lidská vůle, která chce všemu určovat své vlastní zákony, je člověk v otrockém zajetí hříchu a strachu ze smrti. Vtělený Syn Boží klade svým učedníkům zásadní otázku: „Jaký prospěch bude mít člověk, získá-li celý svět, ale svůj život ztratí? A zač získá člověk svůj život zpět?“ (Mt 16,26). Je to otázka volby života směřujícího buď k bolesti a smrti, nebo k věčnosti a blaženosti života v lásce.

Teologální vztah křesťana má dynamický charakter a prochází postupně několika fázemi. V historickém kontextu vývoje teologálního vztahu, je člověk po pádu do hříchu vysvobozován z něj láskou Božího slova a jeho zákonů. *Sebeláskou rozdělené lidské srdce není ale schopné, v této fázi žití podle zákona (těla), plného sjednocení s Bohem, neboť podléhá svodům zla, které se schovává pod zákon a nabízí člověku falešnou cestu radosti, aby ho vzápětí vedlo ke smrti.*

První kapitola práce se zabývá *teologickým vztahem těla a Ducha, s využitím poznatků pavlovské teologie a její podoby v dnešním křesťanském životě - skrze dílo papežského kazatele Raniera Cantalamesse. Zachytává základní znaky vývoje osvobodování věřícího člověka od starého způsobu žití podle zákona, kdy se člověk učí oddělovat své jednání od hříchů, až k fázi po jeho vykoupení z otroctví hříchu, skrze spasitelskou smrt a zmrtvýchvstání Ježíše Krista, aby spojen s ním v Božím synovství lásky, mohl člověk vystoupit zpět k Otci.*

Teologie apoštola Pavla vyjadřuje jeho vlastní duchovní zkušenost s působením Ducha svatého, který se dává člověku a vyvolává v něm silnou interakci lásky, posvěcující všechno

kolem něj. Apoštol dnešních dnů - Raniero Cantalamessa, rozvíjí a aplikuje pavlovskou teologii těla a Ducha na dnešní podmínky života církve, ve vazbě na závěry Druhého vatikánského koncilu. Jeho spiritualita Božího synovství je propojena s mariánskou spiritualitou. Odráží se v ní hledání nových možností rozvoje svatosti církve - těla Ježíšova, jeho jednotlivých údů (*charismatické obdarování*), i přitažlivost a nezastupitelnost osobního svědectví kazatele *o radostném žití v Kristově Duchu*. Kazatelova láska k Bohu a bližním je chválou Boha.

Druhá kapitola práce obrací pozornost na *rozvoj svatosti člověka v teologálním vztahu*. Interakce lásky a zákona znamená odstranění stavidel, které doposud bránili jejímu toku. Ježíš Kristus svým vykupitelským činem odstranil samotné jádro překážky. Průchodnost Božího toku lásky je též v rukou člověka, v očišťování vlastního života láskou *Je to posun od rozumové řeči zákona (řeči těla), kdy člověk jen vykonává, co mu nařizuje Bůh, k řeči v Duchu svatém, jenž představuje vstřícnost lásky člověka v přijímání a vykonávání projevu Boží vůle. Člověk v pokoře a důvěře chválí Boha za možnost sloužit mu - jako to činil Ježíš Kristus s Pannou Marií. Bůh nepřikazuje plnění své vůle, ale prostřednictvím Ducha svatého vlije do srdce tvora lásku, která ho pudí k naplňování toho, co chce. Láska se stává zákonem Ducha*.

Vývoj svatosti člověka v teologálním vztahu je v této části práce pokusně převeden též do analogického zobrazení (viz příl. č.1 ač. 2).

Třetí kapitola práce je věnována *tajemství Kristova kříže*. Cesta přijetí Kristova kříže je jedinou přístupovou cestou k Bohu Otci. Těžkosti, které provázejí přijetí Kristova kříže, jsou smrtícím střetem mezi Boží svatostí a vzpourou lidské hříšnosti. Na této cestě není tak důležitý osobní kříž, ale *kříž Ježíšův, na kterém jsou všechny lidské hříchy. Jeho přijetí je výrazem omluvy a oddanosti člověka Bohu Otci, aby v synovské oddanosti opětovně plnil Boží vůli tak, jak to činí sám Syn Boží*. V teologálním vztahu má podobu řeči chval a díkuvzdání Bohu za všechno, co člověk prožívá. Je to řeč Božího království.

Čtvrtá kapitola práce prohlubuje pohled na problematiku *posvěcování člověka skrze očistný účinek modlitby a jeho účast na liturgickém životě církve*. Sjednocování s Kristem nemůže jít jinak, než v jeho Slově. Vede člověka a celé tělo Kristovo k systematické práci s Písmem svatým, od naslouchání mu, k plnosti jeho žití. Boží slovo, oznamované člověku skrze Písmo svaté, vrcholí vtělením Božího Slova - Ježíše Krista. Ježíšův způsob života je plností lásky k Otci a lidem, vzorem i jedinou cestou do Božího království. *Účastí na liturgickém slavení Božího spasitelského úkonu se člověk ve svátosti eucharistie a dalším svátostném životě spojuje s Kristem duchovně, aby se spolu s ním dal Otci v oběť, a stal se*

tak účasten s ním celého dalšího procesu dějin lidské spásy. Čas, který nám všem Bůh vyměřil patří Bohu. Jemu budeme skládat účty z toho, jak jsme s tímto Božím darem nakládali a komu jsme v každé vteřině jeho žití sloužili – slovem i skutkem.

Použité zkratky

Biblické knihy citujeme z: *Bible, Písmo svaté Starého a Nového zákona (včetně deuterokanonických knih)*, český ekumenický překlad, Praha, Česká biblická společnost, 1996

Církevní dokumenty

AA *Apostolicam actuositatem*, dekret Druhého vatikánského koncilu o apoštolátu laiků

DV *Dei verbum*, věroučná konstituce Druhého vatikánského koncilu o Božím zjevení

GS *Gaudium et spes*, pastorální konstituce Druhého vatikánského koncilu o církvi v dnešním světě

LG *Lumen gentium*, věroučná konstituce Druhého vatikánského koncilu o církvi

SC *Sacrosanctum Concilium*, konstituce Druhého vatikánského koncilu o posvátné liturgii

Dokumenty II. vatikánského koncilu citujeme z dostupného vydání: Kostelní Vydří, Karmelitánské nakladatelství, 2002

Slovníky

SBT *Slovník biblické teologie*, edd. Léon-Dufour Xavier a kol., Řím: Velehrad – Křesťanská akademie, 1981

SSp *Slovník spirituality*, edd. S. de Fiores a T. Goffi, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999

Technické zkratky

č.   článek

edd.   editoři

n. (nn) následující

příl.   příloha

s.   strana

srov.   srovnej

Seznam použité literatury

Církevní dokumenty a knihy

Český misál, Praha: Sekretariát české liturgické komise, 1983

Deus caritas est, encyklika nejvyššího pontifika Benedikta XVI. biskupům, kněžím a jáhnům, Bohu zasvěceným osobám a všem věřícím laikům o křesťanské lásce, Praha: Nakladatelství Paulínky, 2006

Dominum et vivificantem, encyklika Jana Pavla II. o Duchu svatém v životě církve a světa (18. května 1986), Praha: Zvon, 1997

Katechismus katolické církve, Praha: Zvon, 1995. ISBN 80-7113-132-6

Základní literatura

CANTALAMESSA, Raniero, *Maria, zrcadlo církve*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1995. ISBN 80-85527-80-4

CANTALAMESSA, Raniero, *Pozvání na horu Sinaj*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999. ISBN 80-7192-417-2

CANTALAMESSA, Raniero, *Tajomství Krista. Tajomstvo krstu*, Bratislava: Serafín, 1999. ISBN 80-88944-06-6

CANTALAMESSA, Raniero, *Tajomství Krista. Tajomstvo verejného účinkovania*, Bratislava: Serafín, 1999. ISBN 80-88994-17-1

CANTALAMESSA, Raniero, *Život pod vládou Kristovou*, Druhé přepracované vydání, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2000. ISBN 80-7192-421-0

CANTALAMESSA, Raniero, *Zpěv Ducha*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001. ISBN 80-71092-445-8

CANTALAMESSA, Raniero, *Tajomství Krista. Velkonočné tajomstvo*, Bratislava: Serafín, 2001. ISBN 80-88944-18-X

CANTALAMESSA, Raniero, *Ukřižovaný Kristu. Velkopáteční rozjímání (1996-2001)*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002. ISBN 80-7192-607-8

CANTALAMESSA, Raniero, *Eucharistie – naše posvěcení*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2004. ISBN 80-7192-673-6

CANTALAMESSA, Raniero, *Pascha. Putování za nepomíjejícím*, Praha: Paulínky, 2005. ISBN 80-86025-83-7

CANTALAMESSA, Raniero, *Tajemství proměnění Páně*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005. ISBN 80-7192-972-7

CANTALAMESSA, R. – GAETA, S., *Dech božského Ducha*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998. ISBN 80-7192-361-3

KOHUT, Pavel, Vojtěch, *Co je spirituální teologie?*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. ISBN 978-80-7195-081-3

POSPÍŠIL, Ctirad, Václav, *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*, druhé, upravené a rozšířené vydání, Praha: Krystal OP, 2002. ISBN 80-85929-53-8

POSPÍŠIL, Ctirad, Václav, *Maria, mateřská tvář Boha*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2004. ISBN 80-7192-949-2

Sv. JAN OD KŘÍŽE, *Duchovní píseň*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2000. ISBN 80-7192-436-9

Teologie těla. Katecheze Jana Pavla II. o lidské lásce podle Božího plánu, třetí rozšířené vydání, Praha: Paulínky, 2006. ISBN 80-86025-99-3

Sekundární literatura

FERRERO, B. *Další příběhy pro potěchu duše*, Praha: Portál, 1997. ISBN 80-7178-605-5

CANTALAMESSA, R., *Chudoba*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1995. ISBN 80-7192-074-6

CANTALAMESSA, R., *Panenstvo*, Bratislava: Serafín, 1999. ISBN 80-88944-14-7

CANTALAMESSA, R., *Sestra smrt*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997. ISBN 80-7192-311-7

RAHNER, K., *Slova do mlčení*, Svitavy: Trinitas, 2004. ISBN 8-86036-96-0

RAHNER, K. – VORGLIMLER, H., *Teologický slovník*, Praha: Zvon, 1996. ISBN 80-7113-212-8

VEHOVSKÝ, N. F., O.Praem., *Stručné dějiny spirituální teologie*, Praha: Katolická teologická fakulta UK, ve spolupráci s Křesťanskou akademií Řím, 1999.

Záznam soukromého rozhovoru autorky práce s R. Cantalamessou, pořizený na Katolické charismatické konferenci 2005 v Českých Budějovicích

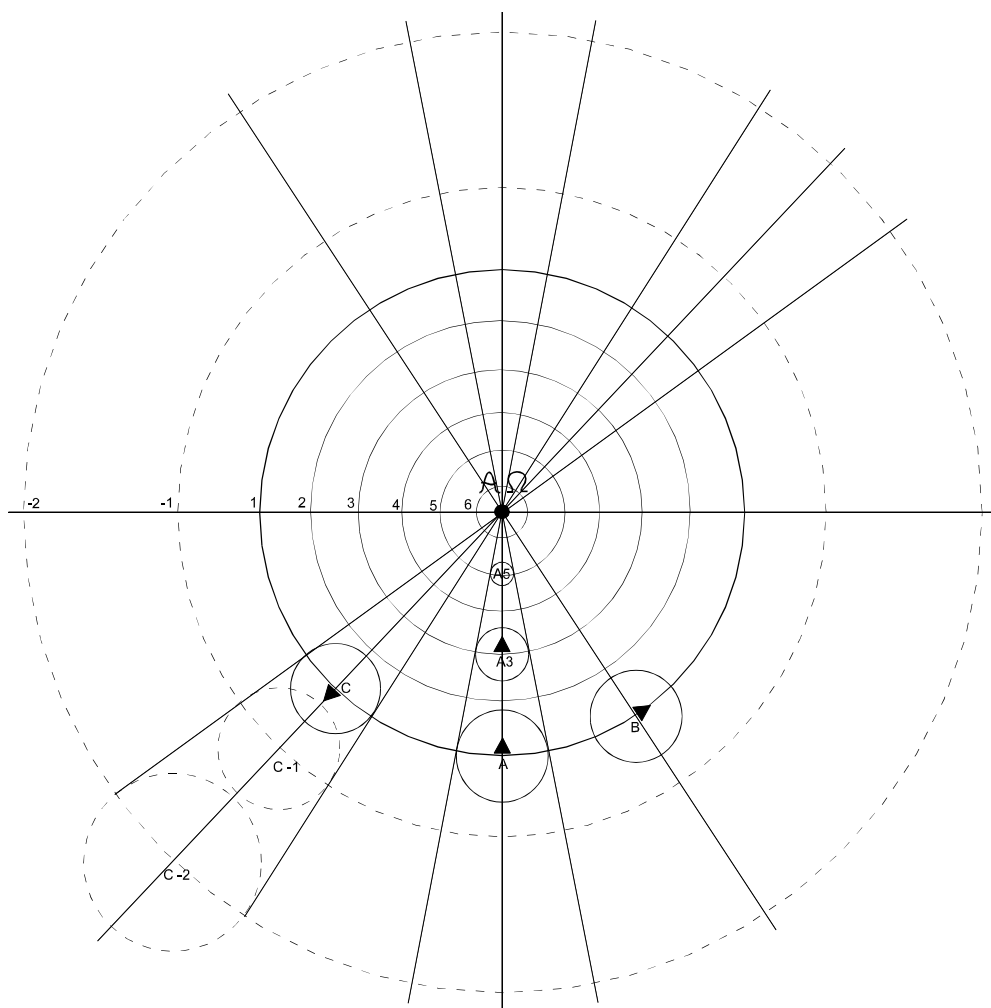
Články v časopisech

CANTALAMESSA, Raniero, Ježíš nemohl prožít všechny situace lidského života..., *Effatha – magazín*, 2006, roč. XVI., č. 1, s. 16 (redakčně upraveno)

SEMELA, Pavel, Hit letošní konference – Raniero Cantalamessa, *Effatha – magazín*, 2005, roč. XV., č. 2, s. 12

DULLES, Avery, Víra zraje s věkem, *Teologické texty*, 2002, roč.13, č.1, 21

Příloha č.1.
ANALOGIE TEOLOGÁLNÍHO ŽIVOTA

LEGENDA:

$A \Omega$ - Bůh, z jediného bodu – „epicentra“ vyzařuje všemocné světlo lásky na všechny strany – ve tvaru nikde nekončící koule.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ - Způsob života jednotlivých lidí ve světě (tmavá kružnice), vzdálenost od bodového epicentra lásky dává vznik prostoru a času.

A - Ukotvení a nasměrování na Boha, *sjednocování v Kristu, s Boží vůlí*, člověk stále víc odumírá sám sobě, *je živ v Duchu láskou a pokojem (A1 – A6)*.

B ▶ - Orientace na světské dění, ukotvení není v Kristu, osobní kříž „tlačí“, starosti s udržení vnitřní rovnováhy a pokoje, *člověk se výrazně řídí vlastní vůlí, nevychází z“ řeči podle těla“*.

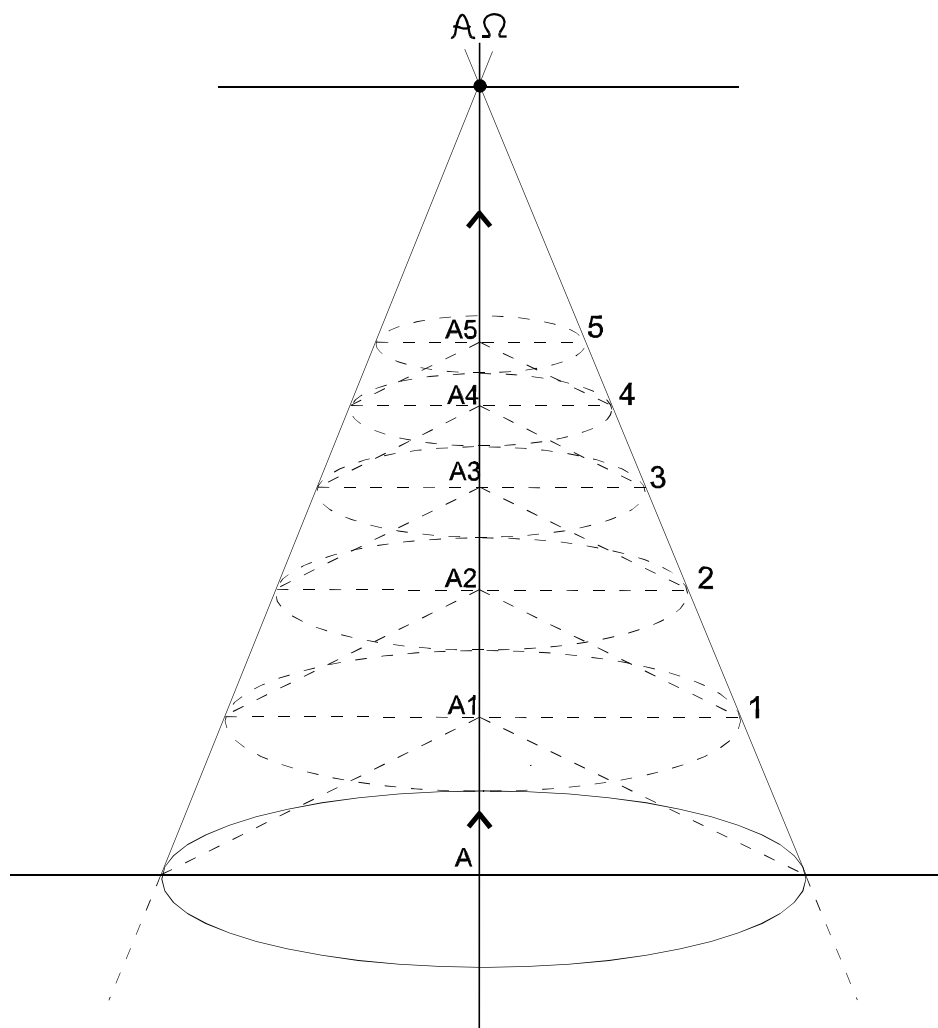
C ▼ - Odvrácení od Boha, sebeláska se zvětšuje, celá tíha osobního kříže je na člověku a roste se vzdalováním se od Boha (C-1, C-2), *člověk uznává jen svou vlastní vůli, setrvává v otroctví hříchu*

1,2,3,4,5,6 - Úrovně sjednocování s Bohem.

C-1, C-2 - Úrovně vzdalování se od Boha i od lásky k lidem, rostoucí sebeláska.

Příloha č. 2.

ANALOGIE POSVĚCOVÁNÍ ČLOVĚKA – SJEDNOCO VÁNÍ S KRISTEM

LEGENDA:

$A\Omega$ - Bůh → Láska – Pravda – Moudrost – Dobro - Pokoj – Krása – vše v absolutní míře a proto nevyjádřitelné jinak, než jedním bodem – tečkou. *Boží milost a víra člověka se spojují.*

A1 – A 5... - Úrovně sjednocování s Kristem skrze život v lásce, víře, naději; *duše v Duchu Svatém vystupuje stále víc ze sebe a spojuje se s Kristovou vůlí*; minulost, přítomnost a budoucnost člověka se „sblíží“ v nadčasovém chápání souvislostí života, který má svůj směr i cíl v Bohu.

A - Začátek sjednocování s Kristem, hledající odevzdává vlastní kříž Bohu a je spojen s jeho křížem, je to *začátek cesty sjednocování lidské vůle s Boží vůlí – přechod ze stupně víry na stupeň důvěry v Boha* (kříž ze středové roviny A vystupuje do bodového epicentra, je ukotven v Bohu).

^ - Ukotvení v Bohu, naslouchání a sdílení se s Kristem v Duchu svatém, *iniciativa je v Bohu.*

From the Meaning of the Human Acts to the Holy Ghost Covenant according to Raniero Cantalamessa

This work is concentrating on the development of the human's sanctity. It describes main elements of this process. The describes changes from the old style of living based on the Law in to the new style of living based on the love of Jesus Christ and human. It examines process of integration of human's will with a will of God through the Holy Ghost.

The scope of the text: Theological life (God's and Man's love relation)

Body and Holy Ghost in spiritual theology

Christian sanctity

The mystery of the Cross

Sacred liturgy and prayer